Р-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДТА КАНДИДАДУУДААР ЖҮҮЛЭГДЭҺЭН СОВЕТ АРАДАЙМНАЙ ЭРХИМ ХҮБҮҮД, БАСАГАД ҮХЫ АЖАЛШАДАЙ ЗҮГҺӨӨ ХАА ХААНАГҮЙ ХАЛУУНААР ДЭМЖЭГДЭНЭ

ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

УРЯТ ҮНЭН

С-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

33 (9787) | 1962 оной февралиин 8, четверг | Сэн 2 мүнгэн

1962 ОНОЙ МАРТЫН 18-да СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ҺУНГАЛТА

...эй эрхимүүд

...э орон доторнай, ...анай республика ...ка болон заво...оз, совхозуудта, ...уудта үргэн оло...адай суглаанууд ...айнгаа эгээл тү... басагадые — эр...үүдые СССР-эй ...ведэй депутадта ...ар дэбжүүлбэ. ...уд политическэ ...й туйлай ехэ дэб...он байдалда һүр ...гаар үнгэрөө.

...тада коммуни...тимнай партийна...тэй, олон түмэн ...аа нягта холбоо... баһа дахин эли ...лха байһаниинь ...унистическэ пар... совет арадай ...ха юм. Энэ түү...хайда XXII съез...абаһан партии...рограмма соо ойл...роор хэлэгдэнхэй. ...ь олониитэ арад ...унистическэ пар...итикые хэзээ бү...ришэгүйгөөр дэм...зоной аша туһа...эгээрээ Коммуни...артимнай алдар...С-эй XXII съез...эринүүд, съездын ...һан шэнэ Про...т арадай байда...ри һайжаруулха ...рхэнэй анхара...нхэй.

...ажалшадай суг...э үгэ хэлэһэн хү...эй Верховно Со...дта кандидадуу...ихэдээ КПСС-эй ...н түүхэтэ шиид... тухай, манайда ...йрын болзор соо ...хай, энэ зорилгые ...аар бэелүүлгэдэ ...үргэхэ үүргэ ту... Үнэхөөрөө депу...ь тон ехэ ха юм. ...аа арадта алба ... манайда суурха... Энэнь тон зүб. ...нь эгээл хүндэтэй, ...тай эрхим хү...а үнэн зүрхэнһөө ...адаха түрүүшүүл ...андидат болгон ...э.

...ЦК-гэй Нэгэдэхи ...ССР-эй Министр...дэй Түрүүлэгшэ ...геевич Хрущевые ...най ажалшад ха...лэн нэрлээ. Арад ...на туһын тулада ...е мэдэнгүйгөөр, ...айгаар, шударгы ...калладаг, гайхам...ябуулгаараа Ни...ич Хрущев совет ... суутай, хүндэ...кой. Тэрэшэлэн ...К-гэй Президиу... Коммунистическэ ... советскэ прави...литэ ажал-ябуу...овно Соведэй де...дидадууд болгон ...нхэй.

...жэнгын совхозой ...оондо ороһон хо... механизированнэ ...игадир Ц. Б. Бу...енинэй орденто ...ктроцехын хүдэл... Л. Щапов, Барга...гай Карл Марк...этэ колхозой һаа... О. Бальжинова, ... нарин сэмбын ...үд нэхэгшэ М. Е. ... Кяхтын аймагай ...хозой кукурузашан

Р. Д. Гонсорунов, Мухаршэбэрэй аймагай Заганай колхозой агроном **Ю. И. Лютаева,** КПСС-эй Закаменай райкомой нэгэдэхи секретарь **Г. П. Тюменцев,** Гүрэнэй Бурядай оперо болон баледэй театрын артист, СССР-эй арадай артист **Л. Л. Линховоин,** РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **М. А. Яснов,** СССР-эй транспортна барилгын министр **Е. Ф. Кожевников,** СССР-эй Госпланай түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **В. М. Рябиков,** КПСС-эй Бурядай обкомой нэгэдэхи секретарь **В. Р. Филиппов,** БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ **А. У. Модогоев,** БурАССР-эй совнархозой түрүүлэгшэ **А. В. Давыдов** гэгшэдые республикымнай ажалшад СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадууд болгон дэбжүүлбэ.

Эдэ нүхэдэй хэниинь хэн гэшэгүй—бултадаа арадаймнай эрхим түлөөлэгшэд, шэн габьяата ажал хүдэлмэреэрээ, оролдосотой һайн ажал-ябуулгаараа, үнэн сэхэ хэрэгүүдээрээ алдаршаһан хүнүүд ха юм. Республика соогоо үнинэй суурхаһан мэдээжэ кукурузашан нүхэр Р. Д. Гонсоруновые абаад үзэе. Энэмнай жэлһээ жэлдэ кукурузын баян ургаса ургуулдаг ёһотой мастер болонхой. Нүхэр Гонсорунов ниитын инспектор болоод, республикынгаа аймагуудаар, колхоз, совхозуудаар ябажа, өөрынгөө баян дүй дүршэлые бусад кукурузашадта дамжуулан үгэдэг, манайда хаанашье кукурузын элбэг ургаса абажа болохо байһан тухай тодо һонороор хөөрэдэг, үнэхөөрөө пропагандист хүн. Мүнөө нүхэр Гонсорунов Читын областиин элитэ кукурузашан, Социалис Ажалай Герой А. Лисичниковтэй мүрысөөндэ ороод, буурсагтай кукуруза ургуулхаар зорилго табинхай. Тиигээд зориһондоо хүрэхэл баатар ха юм даа. Мүн баһа СССР-эй арадай артист нүхэр Л. Л. Линховоин тухай хуряангыгаар хэлэбэл, ехэ һонин намтартай хүн. Европын оронуудаар, Ази, Африкын гүрэнүүдээр нүхэр Линховоин аяншалжа, агууехэ Совет Эхэ ороноо алдаршуулан дуулаһан, бурят арадаймнай магтаалтай хүбүүн байһаниинь мэдээжэ.

Манай кандидадууд бултадаа иимэ һайн намтартай, арадайнгаа аша туһада үнэн сэхээр алба хэхээр, Коммунистическэ партиингаа политикые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхын түлөө үнэн зүрхэнһөө тэмсэхээр хэзээ бүхэндэ бэлэн эдэбхитэд мүн. Арадаймнай нэрлэһэн кандидадуудай дунда хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, советскэ интеллигенциин түлөөлэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, жиирэй ажалшад олон. Тиимэ байхань зүб. Совет засагнай үнэхөөрөө арад түмэнэй засаг ха юм. Манайда гүрэн түрын хэрэгүүдтэ ажалшад олоороо хабаадалсадаг байна. Советскэ демократиин улам бүри хүгжэжэ байһаниинь эндэ эли тодоор харагдана.

СССР-эй Верховно Соведые һунгаха һунгалтатай дашарамдан, бүхы совет арадаймнай, тэрэ тоодо республикымнай ажалшадай эдэбхи үүсхэл улам хүсэтэйгөөр бадаранхай. Байгша оной мартын 18-да болохо һунгалтые коммунизм байгуулгада шэнэ амжалтаар угтая!

КПСС-эй обкомдо, Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

1962 ондо аймагуудай хоорондоо дабалсаха социалис мүрысөөнэй гурим

КПСС-эй обкомой бюро, Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ ТОГТООБО:

Хүдөө ажахын продуктнуудые бүри элбэгээр абажа, гүрэндэ худалдаха, малай болон шубуунай тоо олон болгохо, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэ талаар эрхим һайн үрэ дүн туйлахын түлөө 1962 ондо аймагуудай хоорондоо мүрысэхэ социалис мүрысөөнэй гуримые батал-ха.

Мүрысөөнэй гуримай ёһоор республикын Министрнүүдэй Соведэй болон КПСС-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг, тэрэшэлэн мүнгэн шан бии болгохо.

Мүрысөөнэй гуримые дүүргэһэн аймагуудые харуулхын тулада «Правда Бурятии», «Бурят үнэн» газетэнүүдтэ мүрысөөндэ түрүүлэгшэдэй самбар бии болгоо.

Аймагуудта дамжуулгын Улаан туг олгохын тулада КПСС-эй обкомдо болон Министрнүүдэй Соведтэ зохихо материалнуудые тоосоото һарын удаадахи һара бүхэнэй 10-һаа оройтуулангүйгөөр хүргэжэ байхыень Бурядай АССР-эй статистическэ управлениие, республикын Госплан болон Хүдөө ажахын министерствые уялгалба.

Энэ тогтоолоор баталагдаһан социалис мүрысөөнэй гуримые аймагуудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ үргэнөөр тайлбарилан ойлгуулхыень КПСС-эй райкомуудые, аймгүйсэдкомуудай, республикын газетэнүүдэй, радиогой редакцинуудые уялгалха.

(Мүрысөөнэй гуримууд 2-дохи нюурта толилогдобо)

Нэгэн дуугаар...

Февралиин 3-да Доодо-Ангарын загаһанай комбинадай хүдэлмэришэд, инженер, технигүүд, алба хаагшад СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын урда тээхи суглаанда ажал хүдэлмэриингөө дүүрэхэ сасуу сугларба.

Суглаан нээгдэжэ, хэлсэхэ асуудал баталагдана. СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлхэ асуудалаар заводой токарь, коммунис ажалай ударник С. А. Рудых нэн түрүүлэн үгэ абажа, Верховно Соведэй депутадта кандидат болгон КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь Василий Родионович Филипповые дэбжүүлбэ. Тэндэ хабаадагшад Василий Родионовичын ажалай зам, намтарынь ехэл һонирхолтойгоор шагнаба.

Консервын цехын тоо бүридхэлшэ А. Н. Шитикова, заводой хүдэлмэрилэгшэ Галина Акинфеева, комбинадай директор нүхэр С. Н. Пирогов, партийна эхин организациин секретарь нүхэр Болдунников удаа дараалан трибунада гаража үгэ хэлэхэ зуураа, нүхэр Рудых гэгшын дурадхалые тон халуунаар дэмжэбэ. Тиигээд коммунис партиин үнэн сэхэ хүбүүн нүхэр Филипповэй түлөө өөһэдынгөө голосуудые нэгэн хүн шэнгеэр үгэхэ ёһотойбди гэжэ бүхы һунгагшадые уряалһан байха юм.

Предприятиин ажалшадай хамтын суглаан СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведые һунгаха Улан-Удын хүдөөгэй 396-дахи округһоо һунгагдаха депутадта кандидат болгон КПСС-эй Бурядай обкомой нэгэдэхи секретарь **Василий Родионович Филипповые** дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри угаа ехэ баяр баясхалантайгаар, нэгэн дуугаар батала̄н абаба.

Баяр баясхалангай оршон байдалда

Февралиин 5-най үдэр Түнхэнэй Саяанай совхозой түб һууринда, мүн дүрбэн отделенинүүдээрнь нэгэ доро 600 гаран хүнэй хабаадалгатай һунгагшадай суглаан айхабтар ехэ баяр баясхалангай оршон байдалда боложо үнгэрбэ.

Эдэ суглаанuудта хабаадагшад СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлхэ гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Совхозой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад хадаа СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведые һунгаха Түнхэнэй һунгуулиин 419-дэхи округой депутадта кандидат болгон КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, ЦК-гэй секретарь **Фрол Романович Козловые** нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ.

Совхозой ухэршэн Аюша Таряашинов тус округой депутадта кандидадаар бурят арадай эрхим хүбүүн, республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ **Андрей Урупхеевич Модогоевые** дэбжүүлбэ. Тэрэнэй дурадхалые совхозой отделениин эрхилэгшэ нүхэр Бельгаев, Жэмһэгэй дунда һургуулиин директор нүхэр Жамбалов гэгшэд дэмжэһэн байна.

Үнгэрһэн суглаануудта хабаадаһан ажалшад СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведые һунгаха Улан-Удын городской һунгуулиин 395-дахи округһоо депутадта кандидат болгогдон дэбжүүлэгдэһэн нүхэд Н. С. Хрущевой, И. Л. Щаповай, мүн Национальностьнуудай Соведтэ Эрхүүгэй округой ажалшадай үмэнэһөө дэбжүүлэгдэһэн **М. А. Ясновой** кандидатурануудые нэгэн дуугаар зүбшөөн дэмжэбэ.

Ц. Бальбаров.

Түрүү хүнүүдэй нэрэ дурдагдаа

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай цехүүдээр олон хүнэй хабаадалгатай һунгалтын урда тээхи суглаанууд боложо, СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлхэ асуудал зүбшэлдэбэ. Суглаанда хабаадагшад һунгуулиин Улан-Удын городской № 395 округһоо Союзай Соведэй депутадта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэһэн **Никита Сергеевич Хрущевой, Леонид Ильич Брежневэй, Иннокентий Лаврентьевич Щаповэй** болон Эрхүү городой һунгуулиин № 8 округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн **Михаил Алексеевич Ясновой** кандидатурануудые нэгэн дуугаар һайшаабад.

Һүүлээрнь Зэдын № 414 округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлгэ боложо эхилбэ. Первомайска руднигай түрүү хүдэлмэрилэгшэ Нина Ильинична Гуркова ендэр дээрэ гарана. Тэрэнэй гүрэнэйнгөө дээдын засагай депутадта кандидадаар **Николай Михайлович Шверникые** дэбжүүлхэ гэһэн дурадхалые оруулхадань, суглаанда хабаадагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтана. Нүхэр Гурковагай оруулһан дурадхалые руднигай начальник нүхэр Балдаев үгэ хэлэлгэндээ дэмжэнэ.

Руднигай хүдэлмэришэн Геннадий Максимович Кулаковто үгэ үгтэнэ.

— СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар манай Зэдын округһоо Шверник Николай Михайловичые дэбжүүлхэ гэһэн дурадхал үнэн зүрхэнһөө һайшаагаад, мүн манай нютагһаа партиингаа райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Тюменцев Гавриил Павловичые** дэбжүүлхэ гэһэн дурадхал оруулнаб,— гэжэ тэрэ хэлэнэ. Нүхэр Тюменцев ургажа ябаа залуу партийна хүдэлмэрилэгшэ. Манай аймагта хүдэлмэрилхэ үе сагта ехэ эдэбхитэй, оролдосотой хүтэлбэрилэгшэ байһанаа харуулаа.

Нүхэр Кулаковой оруулһан дурадхалые үрэмдэлгын машинын машинистын туһалагша, комсомолой руднигай комитедэй секретарь Георгий Иванович Усов, экскаваторай машинист Николай Григорьевич Шульгин болон бусад нүхэдүүд дэмжэбэд.

Закаменай «Байкал» колхоздо болоһон колхознигуудай хамтын суглаан дээрэ түрүүлэн нүхэр Тарбаевта үгэ үгтэнэ. Зэдын округһоо гүрэнэйнгөө дээдын засаг — Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар нүхэр Шверник Николай Михайловичые дэбжүүлхэ гэжэ дурадхаба.

Һүүлээрнь колхозой түрүүлэгшэ Дашинима Дамбаевич Бабалаев үгэ абаад, «Манай Зэдын округһоо Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар партиингаа райкомой секретарь Тюменцев Гавриил Павловичые дэбжүүлнэб» гэжэ дурадхана. Удаалан үгэ хэлэһэн колхознигууд нүхэд Цыденжапов, Бальжанов, Ванчиков, Раднаева болон бусад нүхэр Бабалаевай дэбжүүлһэн кандидатурые бүрин һайшааба.

Закаменай аймагай «Байкал» колхозой колхознигуудай, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд, алба хаагшадай хамтын суглаанууд дээрэ Зэдын № 414 округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадуудаар **Н. М. Шверник, Г. П. Тюменцевые** дэбжүүлхэ, тэдэниие дурсагдаһан округто һунгагдахаар зүбшөөлөө үгэхыень гуйха гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

Д. Аюшеев.

Шадамар хүтэлбэрилэгшэ

Уржадэр Заиграйн модоной комбинадай хүдэлмэрилэгшэдэй һунгуулиин урда тээхи суглаан 300 гаран хүнэй хабаадалгатайгаар боложо үнгэрөө. Тэндэ үгэ хэлэгшэ нүхэр В. И. Егоров СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар Н. С. Хрущевые дэбжүүлхые дурадхаба.

Саашадаа үгэ хэлэгшэд нүхэд Паскевич Н. М., Ржевская В. Г., Бахаев В. М., Баранов гэгшэд тус тустаа өөһэдынгөө дурадхалнуудые оруулжа, СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудаар О. В. Куусинен, Г. И. Воронов, В. Р. Филиппов, М. А. Яснов гэгшэдэй кандидатурануудые дэбжүүлээ.

Гэр байшан баридаг цехын начальник нүхэр Н. П. Корольков комбинадай хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө Заиграйн һунгуулиин 416-дахи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар Бурядай совнархозой түрүүлэгшэ Александр Викторович Давыдовые дэбжүүлнэб гэжэ дурадхал оруулба.

Һүүлээрнь үгэ хэлэгшэд нүхэд Иосиф Манжуев, Виктор Грансенков, Георгий Кучумов болон бусад тэрэнэй дурадхалые дэмжэбэ.

Комбинадайхид нэгэн дуугаар абтаһан тогтоол соогоо Заиграйн һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадуудаар **Н. С. Хрущев, О. В. Куусинен, Г. И. Воронов,** Бурядай совнархозой түрүүлэгшэ **Александр Викторович Давыдов** гэгшэдые дэбжүүлхэ, тэдэниие зүбшөөлөө үгэхыень гуйха гэжэ бэшэбэ. Гадна Эрхүү городой һунгуулиин 8-дахи округһоо депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **Михаил Алексеевич Ясновой,** мүн Улан-Удын хүдөөгэй 396-дахи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Бурядай обкомой нэгэдэхи секретарь **Василий Радионович Филипповэй** кандидатурануудые һайшаан дэмжэлсэхээр шиидхэбэри абалсаба.

Арадай кандидадууд

Байкало-Кударын аймагай загаһанай заводой коллективэй суглаан февралиин 5-да болобо. Эндэ сугларагшад СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлхэ тухай асуудал хэлсээ.

Заводой профсоюзай хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Выдрин СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведые һунгаха Кабанскын һунгуулиин 417-дохи округһоо депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, Россин Федерациин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Д. С. Полянскиин нэрэ нэрлэбэ. Тэрэнэй удаа үгэ хэлэһэн загаһашан Тумуреев тэрэ дурадхалыень халуунаар дэмжэнэ.

Заводой урданай загаһашан П. Н. Попов үгэ абаад:

— Манай заводто гүрэнэйнгөө дээдэ засаг түрын зургаанда өөһэдынгөө кандидадуудые дэбжүүлхэ туйлай ехэ эрхэ олгогдобо. Тэрээндэнь тон баясамаар байна,— гэжэ үбгэн загаһашан мэдүүлбэ. Верховно Соведэй депутадта кандидат болгомоор хүн гэхэдэ, минии һанахада, Василиий Михайлович Рябиков байха. Энэ нүхэрнай Москва хотодо ажаһуудаг, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор хүдэлдэг нүхэр юм. Нүхэр Рябиковай ажал хэрэгынь, габьяата намтарынь тэндэ сугларагшадые ехээр һонирхуулба.

Нүхэр Поповой дурадхалые Соколова, Замятин болон бусад ехэ һайхашаан дэмжэнэ. Тиигээдшье бүгэдэ һунгагшад 417-дохи округой депутадта кандидадууд болгон гүрэнэй элитэ ажал-ябуулагшад **Д. С. Полянский ба В. М. Рябиков** гэгшэдые дэбжүүлхэ, тэдэниие һунгуулха зүбшөөлөө үгэхыень гуйха гэһэн шиидхэбэри үндэр дуугаар, альга ташалган доро баталан абаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведые һунгаха Улан-Удын хүдөөтэй 396-дахи округһоо дэбжүүлэгдэһэн нүхэд **О. В. Куусинен, Г. И. Воронов** ба **В. Р. Филипповэй** кандидатурые халуунаар дэмжэхэ гэһэн тогтоол мүн лэ баталагдаба.

А. Зернов.

Гэгээтын малшадай түлөөлэгшэд

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түб болохо Гэгээтэ тосхондо 512 хүнэй хабаадалгатай ехэ һонин суглаан болобо. Тэрэ суглаанда хабаадаһан киномеханик М. Б. Содномов, колхозой гэшүүн Ф. Н. Елесеев, багша Ощепкова, хонишон Ощепков, отделениие эрхилэгшэ С. Й. Шишмарев болон бусад нүхэд зүрхэ доһолгомо һайн һайхан баярай үгэнүүдые хэлэбэ. Үгэ хэлэһэн лэ хүн СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Ленин багшын үнэн сэхэ шаби, манай Коммунис парти, гүрэниие толгойлогшо, энхэ амгалан байдалай, эб найрамдалай түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэгшэ **Никита Сергеевич Хрущевые,** КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Леонид Ильич Брежневые,** габшагай бэрхэ ажалаараа суутаа хүдэлжэ ябадаг нүхэдтөө гайхалтай хүндэтэй болоһон Улан-Удын паровозо-вагонно заводой хүдэлмэришэн **Иннокентий Лаврентьевич Щаповые** Улан-Удын городой һунгуулиин 395-дахи округһоо депутадта кандидадаар дэбжүүлбэ.

Баярай ехэ баяр

Түмэр замай техникумэй һурагшад, багшанар болон алба хаагшад, хамтадаа аяар 850 гаран хүн СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада зориюулагдаһан хамтын суглаанда хабаадаба. Сугларагшад СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлхэ тухай асуудал баяр баясхалангай, политическэ дэбжэлтын оршон байдалда зүбшэн хэлсэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгаха Железнодорожно 409-дэхи округһоо депутадта кандидадууд болгон РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр **Д. С. Полянскиие,** СССР-эй транспортна барилгын министр нүхэр **Е. Ф. Кожевниковые** дэбжүүлхэ гэһэн дурадхалнуудые 4-дэхи курсын һурагшад нүхэд Копылов, Качин, багша нүхэр Железнова болон бусад оруулба. Тэдэнэй дурадхалнууд нэгэн дуугаар дэмжэгдэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведые һунгаха Улан-Удын 395-дахи округһоо депутадта кандидадууд болгон Ленинэй орденто ПВЗ-гэй багшанарай институдай коллективүүд нүхэд **Н. С. Хрущев И. Л. Щапов** хоёрые дэбжүүлһэн байгаа. Республикын габьяата багша В. Р. Бусовиков, багша Стулевич, түрүүшынхеэ һунгахаяа байһан 3-дахи курсын һурагша басаган нүхэр Семенова болон бусад һунгагшад коллективэйнгээ үмэнэһөө тэрэ дурадхалые халуунаар дэмжэбэ.

Тэрэшэлэн Эрхүүгэй һунгуулиин 8-дахи округто һунгагдахаар Улан Удын оньһожоруулагдаһан шэлэй заводойхидоор дэбжүүлэгдэһэн кандидат **Яснов Михаил Алексеевичые** мүн лэ нэгэн дуугаар дэмжэхэ гэжэ шиидхэбэри абаа.

Улан-Удын шэлэй заводойхидой һунгалтын урда тээхи суглаан. Коммунис ажалай бригадын бригадир нүхэр Подойницын үгэ хэлэжэ байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...искэ шан олгохо комитедтэ

...евралиин ...тературна ...ын та... ...шан ол... ... пленум ...кэ, Н. С. ...үлэгшээр ... ...шүүд зү..., кино...гой, зураглан харуулгын, хүгжэмэй зохёолнуудтай танилсаа, шан олгохын тулада зууршалагдаһан хүнүүдэй концертнүүдые шагнаа.

Эдэ зохёолнуудые али бүхы талаһаань шэнжэлжэ үзэһэнэйнгөө, материалнуудтайнь танилсаһанайнгаа һүүлээр саашадаа хаража үзэхын тулада үлөөгдэһэн зохёолнуудай авторнуудай список олониитын зүгһөө зүбшэн хэлсэхын тулада хэблэлдэ толилогдохо байна.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумые угтуулан

КОММУНИЗМЫН ЖАСАДА МАНАЙ ХУБИТА БАЙХА

Аймагай ажалшад КПСС-эй XXII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсожо, долоон жэлэй гурбадахи жэлдэ ажалай зарим тэды амжалта туйлаа. Малай ашаг шэмэ, ороохо таряа абаха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө олон колхоз, совхозууднай үлүүлэн дүүргээ. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз—гүрэндэ үндэгэ, нооһо, ороохо таряа, Суулгын совхоз—мяха, үндэгэ, «Коммунизм» колхоз—нооһо, ороохо таряа худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргээ.

Ажалдаа шалгаржа, бусадта жэшээ харуулдаг түрүүшүүлэй тоо үдэрһөө үдэртэ олошорно. Нэрлэн хэлэбэл, Суулгын совхозой коммунис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэдэ хүртэһэн 2-дохи фермын һаалишад Р. Базаржанова, Р. Марганцева, аймагай Соведэй депутат С. Тыхеева болон бусад үнеэн бүриһөө жэл соо 2400 килограмм һү һааха гэһэн уялгаа КПСС-эй XXII съездын нээгдэхэ үдэр дүүргээд, жэлэй дүүрэтэр тэрэнээ 3000 килограммда хүргэжэ, аймагай һаалишадай дунда түрүүлжэ гараа. Мүн тус совхозой тугалшан, Новосибирскдэ болоһон Сибиринн худөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөндэ хабаадаһан Б. Базарсадаева, республика соогоо суута гараһан Заганай колхозой тугалшан М. Симухина, «полиин хатанай» абари зан һайса таниһан, жэлһээ жэлдэ кукурузын баян ургаса ургуулдаг Н. Кондратюков, Д. Жанаев, Максимов болон бусадые дурдамаар. Эдэ нүхэднай серпуховойхидой жэшээгээр гээгдэгшэдые тус тустаа шефтээ абанхай.

Гэбэшье аймаг бүхыдөө бии байгаа нөөсэнүүдээ дүүрэн хэрэглэжэ шадаагүйһөө гүрэндэ худалдаха жэлэй түсэб мяхаар 84,3 процентдэ, һүөөр—73,5 процентдэ, үндэгөөр—90,9 процентдэ, нооһоор—90,3 процентдэ хүргөө.

Худөө ажахын гол продуктнуудые абаха талаар КПСС-эй XXII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр хараалагдаһан зорилгонуудые бэелүүлжэ шадаха арга боломжо, хэрэглэгдэдэггүй нөөсэнүүд мухаршэбэрэйхидтэ бии гү? Дүүрэн бии. Мүнөө аймагай ажалшад, коммунистнууд партиин шэнэ Программаар зоригжон, коммунизмын илалтын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллана. Аймагай колхоз, совхозууд ажахыгаа хүгжөөхэ 20 жэлэй түсэб зохёожо байна. Һаяхан КПСС-эй райкомой нүүдэл пленум «Забайкалец» колхоздо үнгэргэгдэжэ, тус колхозой ойрын жэлнүүдэй түсэб хэлсэгдээ. Райкомой гэшүүд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, худөө ажахын мэргэжэлтэд, ажалай түрүүшүүл пленумэй эхилхын урда тээ колхозой фермэ, отара болон бүхы һалбаринуудаар ябажа, тэдэнэй ажахытай гүнзэгыгөөр танилсаа. Ажамидаралаймнай баялигые бии болгожо байгшадтай суг, тэдэнэй хүдэлжэ байһан газарта аймагай ехэ суглаа, хураал үнгэргэхэдэ тон ехэ аша үрэтэй. Юуб гэхэдэ, дүй дүршэлөө халан абалсаха хэрэгтэ үргэн харгы нээжэ үгэнэ бшуу. Мүн дутуу дундаа усадхахадань тус ажахыда ехэ туһа болоно үгэнэ.

Аймагай колхоз, совхозууд 1953 онойхидо орходоо үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэндөө мяха—3,4 дахин, һү—3 дахин, үндэгэ—3,5 дахин, нооһо—6,8 дахин, ороохо таряа 2 дахин ехээр худалдаа. Мүн ниитын малай тоо толгой нилээд олошороо, үүлтэрыншье һайжаржа, ашаг шэмэ ехээр абтадаг болоо. Хэрбээ 1953 ондо үнеэн бүриһөө 708 литр һүн һаагдаһан һаа, үнгэрэгшэ жэлдэ 1157 литртэ хүроо. Хонин бүриһөө 1,8 килограмм нооһо хайшалагдаһан һаа, 1961 ондо 3 килограмм үлүүтэй хайшалагдаа. Энээн дээрэһээ тоолоод үзэхэдэ, мухаршэбэрэйхид ойрын жэлнүүдэй туршада таряалангай 100 га бүриһөө 75 центнер мяха, эдлүүриин бусад газарай 100 гектар бүриһөө 16 центнер мяха абаха, һү һааляа 3—3,5 дахин дээшэлүүлхэ аргатай.

Ушар имэһээ ажахы бүхэндэ бии байгаа арга боломжо, хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүдые дүүрэн элирүүлхын тула ажалшадай дунда политическэ, эмхидхэлэй худэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулагдажа байна. Бүри ехэ мяха, һү, ороохо таряа болон бусад продуктнуудые абаха аргамнай хадаа таряанайнгаа газарые зүбөөр, аша үрэтэйгөөр хубаарилха гуримһаа дулдыдаха гээшэ. Энэ талаар манайда ехэ дутагдал бии байһаар.

Аймаг бүхыдөө 229200 гектар эдлүүриин газартай. Имэ ехэ газарай мишл 43 процентнь гэхэ гү, али 100 мянган гектарынь таряалан юм. Бэшэниинь сабшалан, бэлшээри болоно. Энэмнай манай аймагта тон бага гээшэ. Хэнэйшье мэдэхээр, эдлүүриин газарай эгээл шанартай, эгээл ехэ продукт үгэдэг газар — таряалангай газар болодог. Сибиринн худөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөндэ Н. С. Хрущев үгэ хэлэхэдээ, эдлүүриин газарай адагынь 50—55 процентнь таряаланаар эзэлэгдэхэ ёһотой гэжэ хэлээ һэн.

Һүүлэй хоёр жэлэй туршада аймагай ажалшад шэнэ газар ашаглаха талаар бага бэшэ юумэ хээ. Таряанай талмай 1500 гектараар үргэдхэгдөө. Гэбэшье энэ худэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулагданагүй. Ашаглагдажа боломоор газар ажахы бүхэндэ ехэ. Мүнөө жэлһээ эхилжэ ургаса багые үгэдэг бэлшээри, сабшалан, мүн урдань таряанай газар байһан аад, орхигдошоһон 4—5 мянган гектар газар ашаглагдаха юм. Тиигэбэл аймагнай 40—50 мянган центнер ороохо таряа нэмэжэ абаха байна.

Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгын агаари ехэ түсэб бэелүүлхын тула энэ жэлһээ сэбэр паар 7 мянган га, овёс 4 мянган гектараар хороогдожо, тэрээн дээрэ ехэнхидээ пропашной ургамал таригдаха. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо мүнөө жэлдэ горох 5,5 дахин, кукуруза 2 дахин шахуу, сахарай свёкло 3 дахин, тэжээлэй бобы 9,7 дахин, наран сэсэг 3,4 дахин, ячмень 2,5 дахин ехээр таригдаха. Тиигэжэ 1962 ондо ниитын малда 48733 тонно тэжээлэй единицын хэмжээнэй тэжээл бэлдэгдэхэ.

Манай аймагай байгаалиин эрхэ байдалда горох, бобынуудай баян ургасын абтажа болохо байһаниие һүүлэй жэлэй туршалга элеэр харуулаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ «Эрдэм» совхозойхид түрүүшынхеэ 3 гектарта бобы тарижа, баян ургаса хуряагаа. Баһал сабшалан, бэлшээри, таряалангаа бүхыдэнь уһалагдадаг болгохо гээшэ мүн лэ ехэ удха шанартай. Энэ талаар Суулгын совхозойхидой дүй дүршэлые һайшаамаар. Алташын бригадын 400—500 гектар сабшалан урдань га бүриһөө 5—6 центнерһээ дээшэ ургаса үгэдэггүй һэн. Совхозойхид тэрэ сабшалангаа хахалаад, Хёлгоһоо канава татажа, тэрэнээ уһалагдадаг болгоо. Тэндэһээнь Н. Кондратюков Д. Жанаев хоёр хэдэн жэл удаагаар гектар бүриһөө 500—600 центнер кукурузын ногоон эшэ набша хуряана. Мүнөө Хёлго мүрэн дээрэ ехэ хаалта баригдажа байна. Мүн Сулхари, Түгэнэ голнуудташье хаалтануудые ажахы бүхэн баринхай, саашадаашье баригдаха.

Түгэнын уужам тала табан хушуута малаараа холо саагуур суурхадаг. Аймагай колхоз, совхозуудта мүнөө 22 мянган эбэртэ бодо мал бии. 1953 ондо болоһон КПСС-эй ЦК-гэй сентябриин Пленумһээ хойшо хонин һүрэгнай 49 мянгаһаа 140 мянган толгой болотороо олошороо. Мүн энэ хугасаа соо гүрэндэ нооһо худалдалга 692 центнерһээ 4650 центнер хүрэтэр ехэ болоо. Жэшээлхэдэ, «Эрдэм» совхозой хонинной тоо толгой энэ үе соо 11 дахин олошороо. Хэрбээ 1953 ондо тус совхоз гүрэндэ 26,1 центнер нооһо худалдаа һаа, 1961 ондо 907 центнер нарин, нарибтар нооһо худалдаа бшуу. Түрэл партиингаа XXII съездын шиидхэбэреэр зоригжон, совхозой хонишод мүнөө жэлдэ хонидойнгоо тоо толгойе 37 мянгада хүргэхэ гэһэн уялга абаад, тэрэнээ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула үбэлжэлгые, түл абалгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ совхозой хонишод ажахын тоосоондо оробошье, Түгэнын уужам тала дайдаар эндэ тэндэ таруу отаранууд олон байгаа. Ушар имэһээ мал таряан ажал хоёрые нэгэдүүлэн эрхилэлгэдэ ехэ бэрхэтэй байдаа. Тиимэһээ үнгэрэгшэ жэлэйнгээ алдууһаа һургаал абажа, энэ жэлһээ эхилжэ отарануудынь томодхогдожо, оньһожоруулагдаһан комплексно бригаданууд болоо. Жэшээнь, Б. Будажаповай бригадада 1700 гаран толгой хониие 17 хүн харууһална. Бригада мүнөө жэлдэ хонин бүриһөө 3,2 килограмм нооһо хойшалжа, бүхыдөө 144 центнер һайн шанартай нарин, нарибтар нооһо гүрэндэ худалдаад, 575.800 түхэригэй олзо оруулха. Мүн 916 центнерээр хонидойнгоо шэгнүүр нэмээжэ, 52155 түхэригэй сэбэр доход абаха. Бүхыдөө бригадын хонишод 109 мянга 600 түхэригэй олзо оруулха түсэбтэй. Бүхы гаргаша (салин хүлһэнтэеэ хамта) 57900 түхэригэй, тэрэ тоодо салин хүлһэн 29185 түхэриг болоо. Бригадада 2753 га газар, «ДТ-54» маркын трактор, 10 морин болон бусад зэр зэбсэг үгтэнхэй. Хонишод өөһэдынгөө хүсөөр бүхы хүдэлмэреэ хэхэ.

Аймагай колхоз, совхозууд хонидойнгоо тоо толгой улам олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулха, нооһо, мяха үгэлгыень ехэдхэхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха. Жэшээнь, мүнөө жэлдэ 75 мянган толгой хурьга түлжүүлхэ гэһэн зорилго аймагай хонишод урдаа табяад, үдэр һүнгүй илгадгүй ажаллажа байна. Мүнөө 30-аад мянган толгой хурьган абтаад байна. Үхэл гарза үгы. 1970 ондо аймаг дотор 165 мянган толгой хурьга абадаг болохо аргатайди. Тиигэжэ хонин һүрэгэймнай тоо толгой 140 мянгаһаа 308 мянгада хүрэтэр олошорхо юм. Мүн эбэртэ малай, илангаяа үнеэнэй тээ толгой 15,3 мянгада хүрэхэ гэжэ гү, али 2,3 дахин олошорхо.

Богони болзорто гаргаша багатай мяха бүри ехээр абаха аргын нэгэн хадаа залуу малые, гахай шахан таргалуулха, тэдэнэй тоо толгой олошоруулха асуудал болоно. Залуу малые шахан таргалуулдагаараа дүршэл ехэтэй, замыемнай заабаһан эдлүүршэд аймагтамнай олон. Нэрлэбэл, Заганай колхозой тугалшан М. Симухина, Суулгын совхозой тугалшан Б. Базарсадаева болон бусад хэдэн жэл удаагаар нарай тугал дааҗа абаад, жэлтэй болоторнь харууһалхадаа, толгой бүриинь шэгнүүрые 270—310 килограмм хүргэдэг. Мүнөө М. Симухинагай олон жэлэй баян дүй дүршэлые олоной дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхын тула тэрэнэй ажалладаг фермэ дээрэ түрүү дүй дүршэл шудалха тугалшадай һургуули эмхидхэгдээ. Тэндэ ажахы бүхэнэй тугалшад 5 үдэрэй туршада Симухинатай хамта ажаллажа, тэрэнэй баян дүршэлтэй танилсаба.

Мал ажалдахи хүндэ хүшэр хүдэлмэри, илангаяа үнеэ һаалгые оньһожоруулха талаар һүүлэй үедэ ехэ юумэн хэгдэжэ байна. «Коммунизм» колхозой түрүү һаалишан В. Теслева олон үнеэ оньһон аргаар һааха гэһэн һайхан үүсхэл гаргаад, мүнөө 80-аад үнеэдые хани нүхэртэеэ һаана. Тэрэнэй жэшээтэ үүсхэл КПСС-эй райкомой бюро, аймгүйсэдком үндэрөөр сэгнэжэ, фермэдэнь һаалишадай һургуули эмхидхээ. Ажахын һаалишад «ёлочко» түхеэрэлгээр үнеэ һааха дүршэлдэ булта һураа. Мүнөө колхоз, совхозуудай фермэ бүхэндэ «ёлочко» тодхогдожо байна. Февраль һарада тиимэ түхеэрэлгэнүүдэй тоо 26 болохо. Оньһожоруулагдаһан юрын түхеэрэлгэдэ орходоо «ёлочкын» үлүү һайн байһаниие «Победа» колхоз харуулаа. Тэндэ З. Сажина Д. Валеева хоёр 90 гаран үнеэ һаана. Нэгэ үнеэндэ 1,5 минута гаргашалагдана. Сажина Валеева хоёрой дүй дүршэлөөр фермэ дээрэ худөө ажахын мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар һаалишадай семинар үнгэргэгдөө.

Дээрэ хараалагдаһан бүхы хэмжээ ябуулгануудаа бэелүүлээд байхадаа ойрын жэлнүүдэй туршада 230—240 мянган центнер һү, 96,5 мянган центнер мяха абадаг боложо, таряалангай 100 га бүриһөө 75 центнер, эдлүүриин бусад газарай 100 гектарһаа 16 центнер мяха заатагүй абаха гэһэн партиимнай табиһан зорилго сүм дүүргэхэ болгодоно.

Хараалагдаһан түсэб, зорилгонуудаа болзорһоонь урид бэелүүлхын тула аймагай коммунистнууд, партиийна организаци ажалшадай дунда ниитэ-политическэ, хүмүүжүүлгын худэлмэри эдэбхи ехэтэйгээр, ажабайдалтай нягта холбоотойгоор ябуулжа эхилээ. Гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб болзорһоонь урид дүүргэжэ, болохоёо байгаа партиингаа ЦК-гэй Пленум нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө аймагай ажалшад, бүхы коммунистнууд унаһан малгайгаа абангүй ажаллана.

Аймагай ажалшад жаргалта һайхан коммунистическэ обществодо шэлжэн орохо хараа түсэбөө нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын тула шармайн оронхой.

Ц. ЦЫБИКОВ,
КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь.

ТАДЖИКГАЙ ССР. Хооһон тала гэгдэдэг нютагуудай магазинуудта лимон, апельсин худалдагдажа эхилээ. Эдэ жэмэсүүд республикын колхозуудта таригдадаг байна. Зураг дээрэ: Ходжентскэ районой Фрунзын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Хусни Рахманова лимон түүжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Һүрэгэй хахадынь хурьгалба

— Аким Григорьевичнай урдаал хараха малшамнай гээшэ,— гэжэ Хасууртайнхид хүгшэн залуугүй хэлсэдэг юм. Нээрээшье нүхэр Абрамов урдань үни удаан колхозойнгоо хүтэлбэрилхы тушаалда ябаһанаа, мал ажалда худэлхэ гэжэ хүсөөд, хонишон болоожо ажаллаһаар 7—8 жэл болобо.

Энэ коммунист эхэ хонидые харууһалха зуураа жэлһээ жэлдэ һайн амжалта туйладаг. Эгээ мүнөө үедэшье муугаар хүдэлнэ гэхын аргагүйл даа. Тэрэ Иван хүбүүнтэеэ, Аким Прокладович Мартыновтай гурбуулан Хасууртайн Адагта үбэлжэжэ байнхай. Тиихэдээ 700 шахуу эхэ хони харууһална, тэдэнэйнь хахадынь январь соо хурьгалба. Нэгэшье хурьга гарзалуулаагүй, тобир һайнууд. Февраль соо бусад хонидынь сүм хурьгалжа ходорхо.

— Эртын хурьгад гээшэ ондоохон юм, өөдэргэн, түргэн түлжэсэтэй, үбшэ хабшада диилдэхэгүй, ёһоор лэ юумэ, — гэжэ дэбхэрэлдэжэ ябаһан хурьгад тээшээ мэһэд гэжэ хараад, дарууханаар ажал хүдэлмэри тухайгаа Аким Григорьевич хөөрэжэ байгаа бэлэй.

Ажахын тоосоондо ороһон, коммунис ажалай отара гэжэ хүндэтэ нэрэтэй болоһон Хүрьбын совхозой нэгэдэхи отделениин нүхэр Абрамовай даадаг бригадаархин иимэл ажалай эрхим бэлэгээр мартын эхеэр нээгдэхэеэ байһан КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумые, СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэрые угтаха гэжэ унаһан малгайгаа абангүй, унтаха нойргүй, эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр ажаллажа байһан үетэй.

Х. Рыгзенова.
Хоринн аймаг.

ЛЕНИНГРАД. Үзэсхэлэн һайхан ой модон соо 5-дахи интернат-һургуули оршодог юм. Эндэ 480 үхибүүд һурадаг. Энэ интернат-һургуули юрын һургуули бэшэ юм. Үхибүүд 2-дохи жэлһээ эхилэн хитад хэлэ шудалдаг. Тэдэнэр хөөрэлдөөнэй хэлэ шудалаад, дүрбэдэхи класһаа иероглифуудые шудалжа эхилдэг, хитадай журналнуудые уншадаг, аха классайхидынь оршуулга хэдэг юм. Һургуулиин багшанар үхибүүдэй энэ хэлые һонирхон шудалхаар арга методүүдые хэрэглэдэг юм. Үхибүүдтэ зорюулагдан гоё һайхан плакадууд, һуралсалай зурагууд зурагдадаг, үхибүүд хамтаараа үгэнүүд болон үгүүлэлнүүдые сээжэлдэдэг юм. Зүбөөр дугархын, шудалһан хэлэнүүдые һайнаар һанахын тулада магнитофонууд хэрэглэгдэдэг. Магнитофон дээрэ бэшэгдэһэн текстнүүдые һургуулиин үхибүүд шагнаад, зүбөөр дуугаржа һурадаг байна. Мукденэй университет дүүргэһэн хэлэ бэшэгэй эрдэмтэ багша Цзян Ши-лунь хитад хэлэ шудалалгадань үхибүүдтэ ехэ туһа хүргэдэг байна. Һургуулиин коллектив һаяхан табан жэлэйнгээ ойе тэмдэглээ. Һургуулида һурагшад хитад ханинарһаа бэшэгүүдые олоор абадаг. Интернат-һургуулида һуража байгшад һургуулиингаа тогтоһон сагһаа эхилэн хитад ханинартаяа бэшэг абалсадаг болонхой. Һайндэрэй үедэ Ленинградай болон Хитадай һургуулиин үхибүүд бэлэгүүдые абалсаа. Тэдэнэй хоорондохи хани барисаан үдэр ерэхэ тудам бэхижэнэ. Зураг дээрэ: хитад хэлэнэй багша Цзян Ши-лунь һургуулиин үхибүүдтэ иероглифуудые тайлбарилан заажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Республикын колхоз, совхозуудта трактор болон худөө ажахын бусад машина зэмсэгүүдэй заһабарилга тухай

1962 оной февралиин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Колхозуудта	Трактор	Тракторай плуг	Тракторай сеялкэ	Культиватор
Зэдын	68	54	76	2
Түнхэнэй	66	102	85	77
Тарбагатайн	53	62	97	6
Заменай	53	40	64	9
Сэлэнгын	47	50	82	25
Мухаршэбэрэй	47	81	76	39
Баргажанай	43	48	39	17
Бичурын	42	46	38	11
Яруунын	42	57	80	6
Кяхтын	39	29	8	—
Заиграйн	37	50	63	—
Прибайкалиин	32	71	66	5
Байкало-Кударын	25	40	67	—
Баунтын	22	—	—	—
СОВХОЗУУД:				
«Октябрьский»	62	55	72	50
Хориин	61	18	65	31
Борьёогой	60	46	42	—
Охин-Булагай	60	64	91	—
Саянай	60	45	36	73
Кударын	57	48	62	37
Байгалай	55	100	91	83
Курумканай	55	31	68	—
Баргажанай	55	49	63	—
Шэргинскэ	55	60	89	—
Погранична	53	33	42	—
Кяхтын	53	41	47	31
Исингын	50	55	—	—
Кабанскын	49	75	73	36
Анаагай	46	18	26	—
Онохойн	42	70	39	—
Яруунын	42	46	64	—
Суулгын	42	85	118	50
Хэжэнгын	40	30	68	17
Сэлэнгын	40	73	70	33
Чесаныи	38	64	70	87
«Эрдэм»	36	78	77	—
Оймурай	36	80	65	18
Нарһатын	35	33	42	57
Бичурын	31	100	95	107
«Комсомольский»	23	33	30	—
Дэрээнэй	17	91	100	125

Худөө нютаг...
мэдээсэ...

330 хурь... болоб...

ЗАКАМЕН. Ах... нишон Радна Р... Цыремжитовай (... колхоз) бригада... 100 эхэ хонин бү... хурьга абажа т... юм. Мүнөө эн... абалгые эмхитэй... гэжэ байнхай.

— Манай бр... 367 эхэ хонитой... түл олоор абтаж... хурьгатай болоод... Февралиин дүүр... хониднай хурьгал... эхэ хонин бүриһөө... га абаха һана... гэжэ нүхэр Ц... хөөрэнэ.

Б. Д...

Оролдосо... ажалла...

ХОРИ. Арал гэ... Хэжэнгын совхо... дахи отделениин ... Ц. Ринчиновэй д... гада байрладаг... хото хорёогоо һа... һабарилжа, түл а... таа. Хамта 60 г... ган абтаад, түлж... байна.

Бригадын гэшү... данова, М. Раб... Шапенов гэгшэд... үүсхэлтэйгээр ... байнад. Үбэлжэл... хони малаа һа... рууһалжа, тураа... рөөнгүйгөөр онд... зорилготой.

Р. Ц...

1962 ондо һү һаажа абаха, гүрэндэ худалдаха, хурьгадые түлжү... болгохо талаар аймагуудай мүрысэхэ социалис мүрысөөн...

ГУРИМ

ХУРЬГАДЫЕ ТҮЛЖҮҮЛЭН ТОМО БОЛГОХО ТАЛААР

Хурьгадые түлжүүлэн томо болгохо талаар эрхим үрэ дүн туйлаһан аймагуудта иимэ шагналнуудые үгэхэ:

а) Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг, 300 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шан;

б) 200 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шан.

100 эхэ хонинһоо эгээн лэ олон хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэн томо болгоһоной түлөө дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шангууд январь соо хэгдэһэн худэлмэриин дүнгүүдһээ эхилэн һара бүридэ табан һарын болзороор (январь—май) барюулагдаха байна.

ҺҮ БҮРИ ЕХЭЭР ҺААЖА, ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАХА ТАЛААР

Һү һааха, гүрэндэ худалдаха һарынгаа түсэбые эгээн ехээр үлүүлэн дүүргэһэн, һү һааж... лаар үнгэрэгшэ жэлэй... дэйхидэ орходоо эгээ... үрэ дүн туйлаһан ай... бүриин дүнгөөр иимэ ...

а) Бурядай АССР-... дэй Соведэй, КПСС-э... жуулгын Улаан туг, ... нэгэдэхи мүнгэн шан;

б) 200 түхэригэй ... шан.

1962 ондо худөө ажахые хүгжөөлгөөр... аймагуудай мүрысэхэ социалис мүрысөөн...

ГУРИМ

I. МАЛ АЖАЛАЙ ТАЛААР

Мал ажалай продуктнуудые абажа гүрэндэ худалдаха, малай тоо олон болгохо талаар эрхим һайн үрэ дүн туйлаһан аймагуудта иимэ шагнал үгэхэ:

а) Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг, 300 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шан;

б) 200 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шан.

Иимэ эрилтэнүүдые дүүргэһэнэйнь түлөө аймагуудта дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шан барюулагдаха:

НЭГЭДЭХИ КВАРТАЛАЙ ДҮНГӨӨР

Хонидойнгоо, эбэртэ бодо малайнгаа, тэрэ тоодо үнеэдэй тоо толгойе олон болгоһон, 100 эхэ малһаа эгээн олон хурьга болон тугал, эхэ гахайһаа поршоонхонуудые абажа, бүрин бүтэнөөр тэнжээн томо болгоһон, тиигээд гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ худалдаха кварталай түсэб дүүргэхэ гахай бүриһөө олон поршоонхо абаһанай түлөө.

ХОЁРДОХИ КВАРТАЛАЙ ДҮНГӨӨР

Хонидойнгоо, эбэртэ бодо малайнгаа, тэрэ тоодо үнеэдэй тоо олон болгоод, мяха, һү, нооһо, үндэгэ гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ талаар эгээн эрхим үрэ дүн туйлаһанай түлөө, 100 эхэ малһаа эгээн олон хурьга, тугал, эхэ гахай бүриһөө олон поршоонхо абаһанай түлөө.

ГУРБАДАХИ КВАРТАЛАЙ ДҮНГӨӨР

Хонидойнгоо, эбэртэ бодо малайнгаа, тэрэ тоодо үнеэдэйнгээ тоо олон болгоод, мяха, һү, нооһо, үндэгэ гүрэндэ худалдаха гурбан кварталай түсэбые дүүргэхэ талаар эгээн эрхим үрэ дүн туйлаһанай түлөө, шахалтада, бэлшээн таргалуулгада табигдаһан эбэртэ бодо малай болон гахайн шэгнүүрые сүүдхэдөө дунда зэргээр эгээн лэ ехээр нэмээһэнэй түлөө.

ЖЭЛЭЙ ДҮНГҮҮДЭЭР

Эбэртэ бодо малай, тэрэ тоодо үнеэдэй, хонидой, гахайнуудай, моридой, шубуудай тоо толгой олошоруулха түсэб горьтойгоор үлүүлэн дүүргэжэ, гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ, нооһо худалдаха жэлэй түсэбые дүүргэлгэдэ эгээн һайн амжалтануудые туйлаһанай, 100 эхэ мал бүриһөө олон хурьга, тугал, унага абаһанай, гол эхэ гахай бүриһөө олон поршоонхо абаһанай түлөө шан тогтоогдохо байна.

Жэлэй дүнгүүдээр 500 түхэригэй нэгэдэхи, 300 түхэригэй 2-дохи мүнгэн шан үгтэхэ.

II. ТАРЯАН АЖАЛААР

Ургасын түлөө тэмсэлэй гурбан шата тогтоохо:

а) хабарай тарилгада бэлдэлгээр;

б) тарилгын дүнгүүдээр;

в) ургаса абаһанай түлөө жэлэй дүнгүүдээр.

Һайн үрэ дүнгүүдтэй районуудта иимэ шангуудые үгэхэ:

Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг 300 түхэриг мүнгэтэйгөөр;

200 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шан үгэхэ. Иимэ эрилтэнүүдые дүүргээд байхада эдэ мүнгэн шангууд барюулагдаха:

ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА БЭЛДЭЛГЭЭР

Февраль һарын мүрысөөндэ: тракторнуудые, газарай хүрьһэ элдүүрилдэг, тарилгын машинануудые заһабарилха түсэб дүүргэхэдээ, ороохото ургамалнуудай, хартаабхын үрэһэ хүрэнгэ хаахадаа, эдэнэй тарилгын шанар шалгахада һайн амжалта туйлаһанай, таряаланда, илангаяа кукуруза таридаг газарта наг шэбхэ гаргаха, трактор, машинануудые хоёр халаанда хүдэлгэхөөр механизаторнуудые бэлдэхэ түсэбөө эрхим һайнаар дүүргэһэнэй, тошо ехээр халяаһанай, уһа бүлэдэг станцинуудые һайнаар хэрэглэһэнэй түлөө.

Март һарын мүрысөөндэ: тракторнуудые, газарай хүрьһэ элдүүрилдэг, тарилгын машинануудые заһабарилха түсэбөө дүүргэһэнэй, худөө ажахын бүхы ургамалнуудай үрэһөөр, тэрэ тоодо сортовой, хүсэдөөр сэбэрлэгдэһэн үрэһөөр өөрыгөө хангаһанай, тэрэ үрэһэ хүрэнгэеэ һайнаар хадагалһанай түлөө; таряалан, нуга сабшаланда, илангаяа кукуруза таридаг газарта наг шэбхэ гаргаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэһэнэй түлөө; трактор, машинануудые хоёр халаанда хүдэлгэхөөр механизаторнуудые бэлдэхэ түсэбөө дүүргэһэнэй түлөө; түлишэ, тоһоор һайндар хангагдаһанай, олон полевой стануудые һайнаар бэлдэһэнэй, эдлүүриин газар ехээр уһалһанай түлөө.

Апрель һарын мүр... байнуудые олоор ... худөө ажахын бүхы ... тарилгын һайн шан... өөрыгөө хангаһанай, ... һото ургамалнуудай ... хааһанай түлөө; сэбэр... һанай, нара һалхинда... най, хородоһоной, та... рые һуулдэ дахин ша... таряаланда, илангаяа ... ридаг газарта, нуга ... шэбхэ гаргаха түсэбө... гэһэнэй (75 процента... түлөө; трактор, маш... халаанда хүдэлгэхөөр ... ханизаторнуудые бэл... полевой стануудые, ... дай байха вагонуудые ... нуудта үдэр бүри ... нүүдэл полевой м... бэлдэһэнэй түлөө; ку... хын, тэжээлэй бобын ... свёклын тарилгада һ... нэй түлөө; түрүү а... нөөр нэбтэрүүлжэ, ха... хүдэлмэри саг соон... машинно-тракторна ... хэрэглэһэнэй түлөө.

ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШ... ДҮНГҮҮ...

Түрүү аргануудые ... тэрүүлэн, агротехн... ряар хабарай тарилг... гаар үнгэргэһэнэй, ... майн баталагдаһан ... ургамал бүхэниие т... дүүргэһэнэй, ма... паркые һайнаар хэр...

ЖЭЛЭЙ ДҮН...

Министрнүүдэй С... обкомой дамжуулгы... түхэригэй нэгэдэхи ... райондо, нүгөө рай... ригэй хоёрдохи мү... лагдаха юм. Эдэ ш... жалтануудые туйла... тахэ:

Бүдүүн, шэмэтэ ... кукурузын силос, ... үбһэ ехээр бэлдэж... ороохо тарганай эгэ... һанай, ороохо, хар... харай свёкло гүрэ... сэбөө районой дүү... сахарай свёклын, го... бобынуудай эгээ ех... түлөө.

...рдай
...иторнуудай
...ленумһээ

УРАГШАА ДАБШАХАДАМНАЙ ХҮГЖЭН, УРЯАЛАН ЗЭДЭЛЫШ, ХҮГЖЭМ!

...Хэхэ ажалнай үшөөл ехэ

(БурАССР-эй композиторнуудай союзай правлениин секретарь нүхэр Б. Б. ЯМПИЛОВАЙ элидхэлһээ)

...совет хүгжэмшэд,
...дотор коммунизм
...партиин агуухэ
...баяр баясхалан-
...ан абаһан байна-

...итэнэй ажабайдал-
...соёл культура
...ствын ямар үүргэ
...хай дурсагдаһан
...документ дотор
...доор харуулагда-
...эд элидхэлшэ тэм-

...жэмэй хүмүүжүүл-
...мүнөө үедэ эрид
...хай хөөрэхэ зуу-
...лхэй дээрэ совет
...хэ суурхаһаниинь
... Юундэб гэхэдэ,
... хүгжэм аялгаа-
... байхаһаа гадна,
... гэрэлтэ үзэл, сур-
...лдэг, национальна
...хажуугаар интер-
... удхашанартай

... хүгжэм зохёол-
... совет компози-
...оммунис партиин
...агшад байһанаа
... харуулаа. Компо
...матовай «Ангара
...алевскиин «Ленин-
...ридовэй «Патети-
...ри», Шостакови-

чын 11-дэхи болон 12-дохи симфонинууд айхабтар гүн гүнзэгы удхатай.

Илангаяа дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ совет хүгжэм ехээр хүгжөө. Тиин мүнөө үедэ коммунизм байгуулха хэрэгтэ алба хэжэ эхилээ.

— Композиторнуудай бүхэсоюзна съездын болохын урда тээ Бурядай хүгжэм зохёогшодой пленум үнгэргэгдэжэ, саашанхи хүгжэлтынгөө хараа зам тодорхойлжо байна, —гээд элидхэлшэ хөөрэнэ.

Бурядай профессиональна хүгжэм манай орон дотор эгээн залуунуудайнь нэгэн болобошье, хурдан түргэнөөр хүгжэһэн түүхэтэй. Манай композиторнууд европейскэ олон янзын онол аргануудые яһала бэрхээр хэрэглэхэһээ гадна, өөрын онсо һонин түхэл маяг оложо шадаһан байха юм. Һүүлэй үедэ симфоническа поэмэ, оперо, балет, инструментальна сюитэ, кантата, хүгжэмтэ драма, романс, элдэб түхэлэй хоор гэхэ мэтын олон янзын жанрнуудаар зохёолнууд бэшэгдэдэг болонхой. Ж. Батуевай «Сэсэглэн һалбарһан хизаар» гэжэ сюитэ, Б. Ямпиловай «Симфоническа хатарнууд» Москвада хэблэгдэн гараа, бүхэсоюзна радиогой жасада абтаа. Сэхыень хэлэхэдэ, бурят хүгжэм бүхы Советскэ Союз дотор алдаршажа эхилэнхэй. Бурядай искусство болон литературын хоёрдохи декадада манай хүгжэмэй зохёолнууд үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Мүн һүүлээрньшье шэнэ зүжэг дуунууд олоор бэшэгдээ. Жэшээнь, «Булагай эхиндэ» гэжэ шэнэ оперо зохёогдожо, бүхэсоюзна харалган дээрэ диплом абаа. Эгээ мүнөө үедэ Д. Аюшеевэй «Аха дүүнэр» гэжэ оперо, Ж. Батуевай «Бүтээгүй түрэ» гэжэ хүгжэмтэ комеди театрта табигдахаар бэлдэгдэжэ байна. Тэрэшэлэн Батуев Майзель хоёрой «Алтан зула», Степановай «Галсан» гэжэ оперонууд театрта абтанхай, симфоническа болон кантатно-ораториальна зохёолнууд, олон дуунуудшье бэшэгдэнхэй.

Бурят дуу болон арадай ансамбль шэнэ программатай болохонь.

Туйлаһан амжалтануудаа хуряангыгаар тоолоходо иимэрхүүл даа.

Теэд бурят хүгжэм зохёогшод саашадаа гол түлэб юу хэхэ, ямар ажал ябуулха ёһотойб?

Һүүлэй жэлнүүдтэ инструментальна сюитэнүүд олоор зохёогдоо. Гэбэшье тэдэнэй заримууд үргэлжэ нэлэнхы нэгэдэмэл бэшэ, харин хэдэн таһархай хэһэг хубинуудһаа бүридэһэн байдаг. Саашадаа энэ ехэ дутагдалнуудаа дары усадхаха ёһотойбди гээд элидхэлшэ тэмдэглэнэ.

Мүн инструментальна хүгжэмэй эгээл дээдэ шата болохо симфони зохёожо эхилхэ тухай онсо тогтобо.

Симфоническа поэмэнүүдые байгуулхадамнай национальна тематика айхабтар ехэ туһа нүлөө үзүүлхэ байна.

Тэрэшэлэн мүнөөнэй үе саг тухай оперо болон баледүүд олоор бэшэгдэхэ зэргэтэй.

Бурят театрнай үнгэрһэн хорин жэлэй хугасаа дотор арадай аман зохёол дүүряаһан удхатай олохон зүжэгүүдые табяа. Гэбэшье мүнөөнэй үе сат харуулһан оперо болон баледүүд репертуар соонь тон үсөөдэнэ.

Гадна фортепьяно дээрэ наадаха, эстрадаһаа гүйсэдхэхэ зохёолнуудые бэшэхэ, инструментальна концертын жанр бии болгохо, шэнэ дуунуудые олошоруулха шухала.

Иимэ дээрэһээ бурят композиторнуудай үшөө хэжэ үрдеэгүй ажал хүдэлмэри яһала ехэ байһаниинь элирнэ бшуу.

Удаань залуу композиторнуудай зохёолнууд, хүгжэм дэлгэрүүлхэ талаар бии байгаа дутагдалнууд тухай, мүн эмхидхэлэй хэдэн асуудалнууд тушаа элидхэлшэ онсо тогтожо хэлэбэ.

...э дуунууд ...инэг лэ!

(...й уран зохёолшодой ...й түрүүлэгшэ ...НОГОЙ үгэһөө)

...олго тухай хэдэн үгэ
...тайб. Дуун гээшэ би-
... хамаатайшье һаа,
...ашагүй шухала зүйл
... соо арадай сэдьхэл
... зураглагдадаг байхэ
...й акын Джамбул ха-
... бэлэй. Дуун «үбдэ-
...идылгадаг» юм гэжэ
... үлдэг. Һүүлэй жэл-
... композиторнууд яһала
... дуунуудые олоор
...гөөр бидэород хэлэн
...ор оршуулагдажа, бү-
... соогуур ханхинан
...нуудгүй байһаар гээ-
...ар тон гэмшэлтэй.
... грузин, армян, ук-
...хаа хаанагүй мэдээжэ
...м.

...озиторнууд дуу зохёо-
... дуунуудай аялтын
... хэрэглэжэ шаданагүй.
...үхэр Ц. Очировай хэ-
... зүйтэй.

... артистнууд үндэһэн
...дадаг ушарһаа дуу-
...даа, дуунай үгын 50
...нгүйгөөр, хоолой
...гюурдажархидаг гээ-
...нсашье үгые хаяжа
...й. Мүнөө дуушаднай
...ай маяг дүрсэ, ёһото
... шанжые гаргажа ша-
...лхэдэ, тэдэ дуу дуу-
... солгёо «С» үзэгые
...алдаг. Энэнь тон бу-
...дана.

Зүжэг табилгада— ехэ анхарал

(СССР-эй арадай артист Г. Ц. ЦЫДЕНЖАПОВАЙ үгэһөө)

Би хүсэд хэрэглэгдэхээ болиһон нэгэ асуудал дайраха хүсэлэнтэйб.

Оперо болон баледэй театрын табиһан «Борис Годунов» гэжэ оперо ехэ һайн болоо гэжэ бултанда мэдээжэ. Мүн «Князь Игорь» Москвада хоёрдохи декада дээрэ үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна.

Эдэ зүжэгүүдэй иимэ һайн болоһондонь оперно режиссер Н. В. Киреевэй үүргэ айхабтар ехэ гэжэ һананаб.

Мүн ород композиторнууд Берлинский, Тихонов, Морошкин, Книппер, Ряузов, Майзель гэгшэд бурят искусствода тон ехэ туһа хүргэһэн байна.

Теэд һүүлэй үедэ манай театрнууд, композиторнууд, культурын министерство энэ хани барисаагаа һуладуулаа.

Жэшээлхэдэ, Б. Ямпиловай «Булагай эхиндэ» гэжэ оперые Москваһаа ерэһэн дүй дүршэл ехэтэй режиссероор табюулаа һаа, театрта, авторташье тон дээрэ байха һэн гэжэ һанагдана.

Д. Аюшеев «Аха дүүнэр» гэжэ шэнэ оперо дүүргэбэ. Пленум дээрэ шагнаһан фрагментнүүдээрнь бодоходо, энэ тон һайн оперо болоо. Теэд энээниие хэн табиха юм? Мүнөө болотор хүсэд мэдэгдэнэгүй. Москваһаа нүхэр Киреевые гү, али үшөө хэниие6 даа уряад, хажуудань манай эндэһээ режиссернуудые табилсаха хэрэгтэй.

Зүжэг һайнаар табижа шадаһанһаа, оперын шанар айхабтар ехээр дулдыдаха байна. Тиимэһээ энэ асуудалые баһа тон түргэн шиидхэмээр байна.

Сэдьхэл доһолгомоор дуулаха

(Новосибирскын композиторнуудай союзай харюусалгата секретарь А. П. НОВИКОВОЙ үгэһөө)

Танай бурядай тала нютаг уужам дэлгэр. Энэ ехэ дайдые сууряатуулха гэһэндэл хүгжэмтнайш дэлисэ ехэтэй гээшэ ха. Би танай композиторнуудай бултандаа хүгжэмдэ бэрхэ байһаниинь ойлгооб. Энэ юунһээб гэхэдэ, иимэ үргэн тала газарта байхада ирагуу һайхан хүгжэм өөрөө сээжэндэ орожо ерэхэ жэшээтэй байна.

Зүгөөр ута аянгын дүүряанда ороод, дахажа ябангүй, энэ хүгжэмые эршэтэй, мүнөө сагай агууехэ ажалай охинтой нэгэдүүлжэ шадаха зэргэтэй.

Минии һанахада, танай хатарай ба дуунай ансамбль хоороор дуулахадаа буруугаар дуулахаяа болёо. Эндэ минии дуулахада, дууень огто болюулаад, ганса хатарай ансамбль болгохо гэлсэнэ. Энэ баһа бүтэхэгүй буруу хэрэг гээшэ.

Мүн композиторнуудшье өөһэдөө һаянай хоортоо анхаралаа тон багаар хандуулдаг болошоо гээшэ ха.

Би юундэ энэ иимэ ехээр хоор тухай хэлэнэбиб гэхэдэ, бурят хүгжэмэй хоор ехэ шэмэглэлтэ үгэдэг, олон ондоо аянга, маяг орулдаг, шэнэ байдалай баяр баясхалан харуулжа шададаг байна.

Тиихэдэ үхибүүдтэ зорюулһан хүгжэмэй композиторнууд шэнэ багаар бэшэдэг байһаниинь тон гэмшэлтэй.

Бага наһанһаань үхибүүдые хүгжэмдэ һургаха ёһотойбди. Эдэнэр — манай ерээдүй, коммунизмда ажаһууха зон гээшэ.

Барагдашагүй баялиг

(Комплексно институдай директорэй орлогшо Ц. О. ОЧИРОВАЙ үгэһөө)

«Мүнөө арадай дуунуудые үзэжэ дүүргээбди» гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Энэ тон буруу, арадай аман зохёолдо хайша хэрэгээр хандаһан хэрэг гэжэ һанаха байнаб.

1924 ондо манай нэгэ газетэ дээрэ нэгэ шүүмжэлэгшэ бурят хүгжэм тухай бэшэхэдээ: «нэгэн янза, зэбүүрхэмэ уйтай» гэжэ хэлээ һэн. Теэд ойлгоогүй хүн ехэхэн алдуу хэхэ гээшэ.

Мүнөө болотор бурядай урданай соло дуудалга, юрөөл, дуу андалдаан гээшые манай хүгжэмшэд зохёолнууд соогоо зүбөөр хэрэглэжэ шадаадүй байһаар. Соло дуудалга—хурдан мориёо магтаһан арадай юрөөл. Энээниие ламанар өөрынгөө шажанай хэрэгтэ зорюулхые оролдоо һааб даа. Теэд тэрэниие нэгэ бага ираад орхиходо, арадай зохёол тэрэл зандаа үлэнэ ха юм. Бурят дуун ямар гоё, олон янзын аялгатайб! Энэ магтаалай маягаар мүнөөнэй ажалайнгаа баатарта соло дуулаа һаамнай, ямар һайхан байхааб!

Бурят хүгжэм арадһаа үндэһэтэй, тэрэниие яашье мартажа болохогүй.

Манай хүгжэмэй, хүгжэмшэдэй гол багшанар гэхэдэ: арадай аман зохёол, дэлхэйн классическа хүгжэм хоёр болоно. Энэ хоёрой али нэгые арадай зохёол, тэрэнэй олон түхэлтэй, ирагуу һайхан байһаниень мэдэхэгүйл хүн иигэжэ хэлэхэ байгаа. Мүнөө хүгжэмнай хүгжэжэ, олон янзын болоошье һаа, арадайнгаа аялгаһаа жэшээ абахаа болёогүй, болихошьегүй байна.

...бүүдэй хүгжэм яаһан бэ?

(Улан-Үдын хүгжэмэй һургуулиин директор З. Б. ТОГОЧЕЕВАГАЙ үгэһөө)

...мпозиторнууд ара-
...үгжэм арьбадхан
...жөөхэ талаар ни-
...ал хэһэн байна.
...ье үхибүүдтэ зо-
...гэшье хүгжэм үгы-
... багаһаань хойшо
...хүгжэмдэ һургаа-
...жомоо хэзээ хүг-
...ог, хүгжэмшэ бо-
...ье хүмүүжүүлхэ-
... һанаха гээшэбиб-
...үгжэм ойлгохо са-
...аһандаа ха юм.
...хибүүдтэ зорюу-
... бэшэ һаа, Ж.

Батуевай «Һарата һүни», Б. Ямпиловай «Вальс», Д. Аюшеевай «Байгал дээрэ» гэжэ бишыхан хүгжэмүүд алишье талаараа үхибүүдтэ ехэ таараха юм. Тиимэһээ эдэ хүгжэмые багашуул айхабтар дуратайгаар элдэб инструментнүүд дээрэ наадана. Читын, Эрхүүгэй хүгжэмэй һургуулинууд эдэ хүгжэмыемнай эрижэ абанхай.

Энэ юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, манай композиторнууд үхибүүдтэ зорюулжа хүгжэм бэшэжэ шадаха, бэшэхэшье ёһотой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: оперо, баледэй театрын дуушад Ж. Батуевай зохёоһон «Парти тухай» кантата гүйсэдхэжэ байна.

С. ДОРЖИЕВАЙ фото.

Баясамаар лэ!

(Чувашиин АССР-эй композиторнуудай союзай түрүүлэгшэ Ф. П. ЛУКИНАЙ үгэһөө)

Һүүлэй үедэ Россиин Федерациин олон арадуудай хүгжэм айхабтараар хүгжөө. Татариин, Башкириин, манай Чувашиин хүгжэм энээн тухай эли тодоор гэршэлнэ. Харин аяар энэ Байгалай саана байдаг танайшье хүгжэм мүн лэ ехэ дэбжэлтэ хэһэн байна.

1940 ондо танай республикын искусствын декадые Москвада байжа бултыень хараһан хүм. Тиихэдэ танай хүгжэмдэ анха түрүүшынхеэ дурлажа эхилээ һэм. Тиимэһээ аяар хорёод жэлэй туршада танай хүгжэмэй саашаа хүгжэхэ замые, композиторнуудайтнай мэргэжэлэй улам нарижахые ходо һонирхолтойгоор адаглан ябадаг байгааб.

Жэшээлхэдэ, 18—19 жэлэй саана бэшэгдэһэн Д. Аюшеевэй «Шамдаа» гэжэ романс, Ж. Батуевай «Манай нютаг», «Почтальон тухай дуун» аялгынгаа талаар һайн байбашье, үнэн дээрээ ямаршье хүгжэмэй хүгжэлтэ абадаггүй, нэгэл ноотоор дуулдадаг байгаа.

Тиигэбэшье энээниие һайн хүгжэм болоо гэдэг байгаабди. Харин мүнөө эдэнэй «Анда нүхэд» гэжэ дүүрэн хүгжэлтэтэй оперо, хэдэн сюитэ, увертюра шагнаад байхадаа, баярлангүй байхын аргагүй. Мүнөө баһа Д. Аюшеевэй «Аха дүүнэр» гэжэ шэнэ опероһоо фрагментнүүдые шагнаабди. Энэнь бүри һайн оперо болохонь.

Б. Ямпиловай «Эпическэ поэмые» би баһал үндэр дээрэ сэгнэхэ байнаб.

Намда дүтэ аха дүү композиторнуудтаа нэгэл ехэ захяа хэлэхэ байнаб: залуу кадрнуудые түргэнөөр хүмүүжүүлхэ ёһотойт. Хэршье һайн хүгжэм бэшээ һаа, иигээд саашаа гурбуулан холо ошохогүйт. Энэ талаараа манай Чувашиин композиторнуудһаа холо гээгдээт. Манай союзда мүнөө аяар арбан дүрбэн гэшүүд абтанхай. Һаяар баһа хэдэн хүн абтаха байна.

Танай хатарай ба дуунай ансамбль һая манай республикаар ябажа ехэтэ һонирхуулаа. Мүн энэ жэлэй март һара соо манай ансамбль танда ерэхэ.

Хүгжэмэй эрдэм олгохо

(Артист В. ЛЫГДЕНОВАГАЙ үгэһөө)

Ленинэй орденто оперо болон баледэй театрын коллектив олониитэ зондо ойлгосотой, угаа һонирхолтой Б. Ямпиловай «Булагай эхиндэ» гэжэ оперо гүйсэдхэбэ. Энэ зохёол илангаяа хүдөөгэй хүнүүдтэ дүтэрхы ба зохистой.

Эндэ үгэ хэлэһэн олон нүхэд зарим артистнуудай үндэһэн хэлээ муугаар мэдэдэг ушарһаа бурят дуунуудые дуулажа шададаггүй байһаниие тон зүбөөр тэмдэглээ. Үнэхөөрөөшье манай артистнууд бурят хэлээ һайса мэдэхэ, шудалха зэргэтэй болоод байна.

Ж. Батуев, Д. Аюшеевай зохёолнууд тухай һанамжаяа тобшо тэдыгээр хөөрэхэ дурам хүрэнэ. Ж. Батуев юрөөр, бурят зоной сэдьхэл зүрхэндэ таарамжатайгаар хүгжэм найруулдаг. Харин Д. Аюшеев зохёолнуудайнгаа аялгые зарим ушарта дан орёо, ойлгосогүй болгожорхино аа гү гэжэ һананаб.

Мүнөө сагта хүн зон эрдэмтэй болоо, уран һайханай зохёолнуудаар, илангаяа хүгжэмөөр утаа һонирходог болонхой. Ушар иимэһээ һургуулинуудта хүгжэмэй хэшээлнүүдые үнгэргэжэ байха хаһа сай тулажа ерэбэ. Би найман жэлэй һургуулинуудта тус ажал хүдэлмэри эмхидхэхэ, городто үдэшын хүгжэмэй училищи нээхэ дурадхал оруулнаб. Дурсагдаһан хэмжээе хэрэг дээрэнь бэелүүлбэл, манай залуушуулай дундаһаа уран һайханай тала бариһан оюун бэлигтэн олоор хүмүүжэн гараха байна.

Дутуу дундаяа усадхаха

(Композитор Д. АЮШЕЕВЭЙ үгэһөө)

Пленум үнгэргэлгэдэ оперо, баледэй театрын солистнууд, оркестр, дирижёр В. Маймескул халуун анхарал хандуулжа, туһаламжа ехээр үзүүлбэ.

Энэ бологшо суглаан дээрэ бидэнэй, композиторнуудай, ажал хүдэлмэриин дутуу дундануудшүүмжэлэгдэн заагдаба. Үгэ хэлэгшэд хүүгэдтэ зорюулһан хүгжэмэй зохёолнуудые композиторнуудай найруулдаггүй байһаниие тон зүбөөр тэмдэглээ. Хоорой обществые эмхидхэхэ гэһэн дурадхал мүн лэ зүйтэй. Поэдүүд болон композиторнуудай хоорондо нягта холбоо барисаагүй байһан дээрэһээ һайн дуунууд бии болоногүй гэжэ хэлэхэ баһал зүб гээшэ. Эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхажа, бидэ, композиторнууд, эршэ түгэс ажаллаха ёһотой гээшэбди.

Аялга хүгжэмдэ—үргэн дэлисэ

(РСФСР-эй композиторнуудай союзай харюусалгата секретарь профессор В. Г. ФЕРЕ гэгшын үгэһөө)

Коммунизмда ажаһууха хүн бүхэн хүгжэм заабол мэдэхэ зэргэтэй.

Иимэһээ мүнөө совет композиторнуудай урда айхабтар хүндэтэй, харюусалгатай зорилго табигдана.

Танай профессиональна бурят хүгжэм бии болоһоор оройдоо хорёод жэл үнгэрөө. Иимэ богонихон болзор соо нилээд хүгжэмэй олон зохёолнууд бэшэгдээ гээшэ.

Тиигэбэшье композиторнууд үшөөл ехээр һалбарха арга боломжоёо хүсэд хэрэглээгүй байна.

Бурядай композиторнуудай II-дохи Пленум боложо үнгэрһөөр 5 жэл болобо. Харин мүнөө энэ пленум дээрэ манай шагнаһан хүгжэмэй ехэнхинь II пленум дээрэ шагнагдаһан гэхэ гү, али бүри зариманиинь арбаад жэлэй саана бэшэгдэһэн зохёолнууд болоно. Шэнэ юумэн гэхэдэ, хургаа дараад тоолохоор.

Бау Ямпиловай «Эпическэ поэмэ», «Түрэл нютаг», «симфоническа хатарнууд», Д. Аюшеевэй «Анда нүхэд» гэжэ оперо, Ж. Батуевай увертюрэ, сюитэнүүд дүүрэн удхатай, ёһотой хүгжэмэй зохёолнууд боложо шадаа. Эдэ болбол ганса бурят республикын бэшэ, мүн бүхы совет арадай культурын жасада нэмэри боложо ороһон байна.

Тиигэбэшье композиторнуудай һүүлэй үеын зохёолнуудые абаад үзэхэдэ, яһала урагшаа ябажа байһан зам харуулбашье, бултадаа нэгэ адли, нэгэ ехэ дутагдалтай байна. Энэ ямар дутагдал бэ гэхэдэ, мүнөө сагай үргэн ехэ далайса, дэбжэлтэ эдэ хүгжэмэй зохёолнууд соо хүсэд харуулагданагүй. Эдэ зохёолнууд ямар нэгэн уйтан национальна хобто сооһоо гаража шадаагүй.

Мүнөө үргэн ехэ темэдэ бэшэхэдээ, өөрынгөө онсо илгаа алдахамнай гэжэ национальна композиторнуудай айһанай хэрэггүй. Бүри үргэн далайсатайгаар зохёолнуудаа бэшэхэдээ, олон арадуудай зохёолнуудтай жэшэн зэргэлхэдээл национальна онсо илгаань бүри тобойхо, бүри һалбарха удхатай ха юм. Совет хүгжэм хадаа коммунизм байгуулжа байгаа хүнэй зосоохи һайн һайхан бодол харуулха гэһэн зорилготой. Тиимэһээ мандажа байгаа коммунизмын агууехэ оркестр соо хоолойгоо нэгэдүүлхэһээ айһанай хэрэггүй.

Зүгөөр хүгжэмэй үргэн далайса гээшэ арадай урданай уран зохёолые хэрэглэхээ болихо гэһэн удхатай бэшэ юм. Зариман энэ асуудал ехэ буруугаар ойлгодог. Арадай үндэһэн аялга, шэнэ совет ажабайдал хоёрые зүрхэн соогуураа хүгжэмэй аргаар бүйлүүлжэ шадаһан лэ хүн эндэ үндэр амжалта туйлаха байна.

Минии шагнахада, бурят композиторнууд арадайнгаа дуунуудай аялгые зохёолнууд соогоо яһала хэрэглэдэг байна. Теэд энэ арадай аялгануудые саашань шэнэ ёһоор хүгжөөхэ арга бэдэрхэ хэрэгтэй.

Мүн нүгөө зариман арадай дуу зохёол соогоо эхиндэнь хэрэглэнэб, саашадань хүгжэлтэ үгэнэб гээд, элдэб хэрэгтэ хэрэггүй абяануудые оруулна. Энэнь арадайшье, шэнэшье хүгжэм боложо шаданагүй. Энэ талаар залуу хүгжэмшэ Ициксон ехэ алдуу гаргана.

Бурядай композиторнууд саашадаа залуу халаанаа хүгжөөхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулха болоно.

Залуу композиторнууд С. Манжигеев, Г. Дашапылов, Ч. Павлов, В. Маймескул гэгшэдэй пленум дээрэ магтуулһан хүгжэм алишье талаараа һайшаахаар байна.

Гэбэшье эдэ залуу композиторнуудай зохёолнууд соо баһал мэдээжэ композиторнуудай хэһэн алдуу—багахан темэ, бирагүйхэн удха дабтагдаад лэ байна. Эдэ залуушуулай мүнөөнһөө үргэн темэдэ ороогүй һаань, хэд хожом томо шэнэ үеын зохёолнуудые бэшэхэ юм!

Бурядай композиторнууд хүгжэлтын зүб зам дээрэ байна. Теэд тэдэнэр саашадаа бүри ехэ, бүри гайхалтай амжалтануудые туйлаха зорилготой.

...ДЭЭРЭ: Бурядай композиторнуудай гурбадахи пленумэй хүдэлмэриин үедэ.

10500 хурьган абтаа

Үбэлэй эртын хурьгад «Эрдэм» совхозой бүхы отарануудта эмхитэйгээр абтажа, тобир hайнаар түлжүүлэгдэжэ байнхай. hүүлэй мэдээгээр эндэ 10500 хурьган абтанхай.

Социалис Ажалай Герой Балдама Доржиевагай отарын 600 эхэ хониhоо 500-гаад хурьган абтаад, hайнаар түлжүүлэгдэнэ. Мүн тэрэнэй даадаг ажахын тоосоондо ороhон бригадын гэшүүд бүхыдөө 1500-гаад хурьгатай болонхой.

Ахалагша хонишон Дондок Эрдынеев, Дугаржап Чимитов гэгшэдэй отарынхид 500—500 гаран хурьтатай болоо. Шэнэ түл өөдэргэн, hайнууд.

Мухаршэбэр. **Ц. Дашиев.**

Номой автолавка—бригаданууд дээгүүр

Баргажанай зүүн захын Бархан, Мүргэн Арзгуун, Могойто, Хара Модон нютагуудта Курумканай, Дэрээнэй совхозуудай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бригада, фермэнүүд hууриханхай. hаяхан энээгүүр ябаhан автолавка ажалшадай дунда бурят хэлэн дээрэ хэблэгдэhэн уран hайханай, хүдөө ажахын, политическэ литература тараагаа.

Хэдэхэн үдэр соо 2000 шахуу хэhэг ном, хамта 450 гаран түхэригтэ худалдаба. Эндэ илангаяа Дэрээнэй совхозой Арзгуунай, Курумканай совхозой Мүргэнэй отделенинүүдэй хүдэлмэришэд, алба хаагшад олон ном абаа.

Эндэхид автолавкын наймаашан К. Ш. Хасановта баяр хүргэбэ.

Манай корр.

Тобшохоноор мэдээсэхэдэ...

☆ ЗАКАМЕНСК. Шэнэ жэлэй эхеэр ашаглалгада үгтэhэн магазинда коммунис ажалай бригада гэhэн нэрэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ байhан А. Б. Бадмаевагай даадаг бригада хүдэлдэг юм. Ажалаа зүбөөр эмхидхэhэнэй ашаар бригадынхид үнгэрhэн hарада түсэбөө холо үлүүлэн дүүргээ юм.

С. Шагдаров.

☆ ОРЛИГОЙ ДУНДА hУРГУУЛИИН hурагшад Аха гол дээрэ елүүр түхеэржэ, сүлөөтэй сагаа сэнгэжэ үнгэргэнэ. hаяхан эндэ hурагшадай дунда конькигаар урилдаан боложо, тэдэнэр сооhоо ахалагша классай басагад эрхимлэбэ. Тэдэнэй дунда Шобоева Софья, Токуренова Нина, Мунконова Надежда гэгшэдые нэрлэмээр.

Д. Дугаров.

☆ ХОРИ. Эндэ столой теннисээр аймаг дотороо түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болоо. Тэрээндэ 32 спортсмен хабаадаа. Эхэнэрнүүдэй дундаhаа Хэжэнгын hургуулиин багша К. Николаева, эрэшүүл сооhоо Н. Костевич гэгшэд шалгараа.

В. Цыренжапов.

☆ ДАРХАН ГЭБЭЛ ДАМДИН абгай гэжэ нютагайхидынь дэмы хэлсэдэггүй. Дамдин Буянтуев үндэр наhатай болобошье, кузницадаа ажаллаhан зандаа. Тэрэ моридые тахалха, шарга хэхэ, хүдөө ажахын бусад машинануудые заhабарилха гэхэ мэтэ шухала ажал хэдэг.

Д-С. Ванжилов.

Закамен.

☆ ОНОХОЙН СОВХОЗОЙ 6-дахи отделениин hүндэлгэ гэжэ нютагта кукурузашан Гашин Бадмацыренов мүнөө жэл 200 гектар газарта кукуруза тарихаар бэлдэжэ байна. Поли дээрээ 1200 тонно наг шэбхэ гаргаа, тошо халяажа, 85 мянган кубометр мүльhэ хүргөө, 60 гектар газарта саhа тогтоогоо.

М. Гатанов.

Дахинаа чемпион

«Урожай» бүлгэмэй хоккейшэд республика дотороо түрүү hуури эзэлхын түлөө хоорондоо мүрысэжэ эхилэнхэй. Нютаг нугадаа эрхимлэhэн Баргажан, Түнхэн, Закамен, Хориин аймагуудай спортсменүүд мүрысөөндэ хабаадалсана. Түрүүшын үдэр Баргажанай, Хориин хоккеистнүүд наадаха болобо. Дурсагдагша хоёр командануу д сооhоо хориинхид шадамар бэрхээр наададагаараа шалгардаг юм. Тиимэhээ эдэнэрнай мүрысөөнэй эхилэн сасуу эмхи гуримтайгаар добтолжо, тэдэнээ мэгдэхээнэ. Нааданай түрүүшын хахадай дүүрхэдэ 3:0 гэhэн тоотой болоод байба. Хоёрдохишье хахадта Баргажанай спортсменүүд бираагүй. Тиигэжэ 7:1 гэhэн тоотойгоор энэ уулзалга дүүрэжэ, Хориин команда түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ олоно.

Нүгөөдэ—Түнхэн, Закаменай командануудай уулзалга 2:1 гэhэн тоотойгоор дүүрээ. Эндэ Түнхэнэй команда эрхимлэжэ, баhал түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха болобо.

Хүдөөгэй хоккейшэд сооhоо шалгарhан эдэнэрнай түгэсхэлэйнгөө наада эхилжэ, харагшадые баясуулна. Түрүүшын хахадта нааданайнгаа тоо 2:1 болгоhон хориинхид hүүлшынгээ тулалдаанда бүри эдэбхитэйгээр добтолжо мэдэнэ. Шанга тулалдаанда hайн амжалта туйлаhан эдэнэрнай наадаяа 6:3 гэhэн тоотойгоор шүүжэ, дахинаа республикын чемпионой нэрэдэ хүртэхэ болоно. Эдэнэрэй удаа гурбадахи hууриин түлөө наадаhан баргажанайхид Закаменай түлөөлэгшэдые 10:3 гэhэн тоотойгоор илана.

Түрүүшын гурбан hуури эзэлhэн командада «Урожай» бүлгэмэй дамжуулгын кубок, грамота барюулагдаа.

Н. Иванов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хориин, Түнхэнэй хоккеистнүүд наадажа байна.
Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

Антуан Гизенгын ами наhые абарха!

ГДР

Конгын патриот Антуан Гизенгые хуули бусаар арестовалhан ушарые ГДР-эй ажалшад үдэр ерэхэ тудам улам бүри ехээр буруушаана. Хаа хаанагүй митингнүүд боложо, тэрээндэ хабаадаhан хүдэлмэришэд, таряашад, hурагшад эрхэ сүлөөгэйнгөө, бэеэ даанхай байдалайнгаа түлөө тэмсэжэ байhан Конгын арадта талархажа байhанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Антуан Гизенгые арестовалhан ушар ООН-эй Уставые бүдүүлигээр эбдэhэн ябадал болоно гэжэ ООН-эй генеральна секретариин уялгые дүүргэгшэ У. Танда Германиин демократическа юристнүүдэй нэгэдэлэй эльгээhэн бэшэг соо заагдаhан байна. Патрис Лумумбые алагшадай гарта ороод байhан Антуан Гизенгые абархын тулада дары түргэнөөр хэмжээнүүдые абаха шухала.

Антуан Гизенгын ами наhые абархын тулада бүхы хэмжээнүүдые абахыень уряалhан бэшэгые ГДР-эй журналистнуудай союз ООН-эй генеральна секретариин уялгые дүүргэгшэдэ эльгээгээ.

МАЛИ

Патрис Лумумбын үнэн сэхэ соратник Антуан Гизенгые мобутынхидай түрмэhөө гаргахын тулада бүхы хэмжээ абаха уряатайгаар Малиин радио дэлхэйн олониитэдэ хандаhан байна. Конгоhоо зүүн провинциень таhалан hалгаахые оролдоно гэhэн хэбэртэйгээр Гизенгые гэмнэлгэ хадаа «шал худал» гэжэ Малиин радио тоолоно.

МАРОККО

«Аль-Мокафих» гэжэ газетэ Али Ятын гар табиhан статья толилоо. Конгын арадай алдарта патриот Патрис Лумумбые хорото муухайгаар алаhанайхидал адли үгэсэлгын Гизенгэдэ эсэргүүгээр хэгдэжэ байhан тухай Конгоhоо абтаhан мэдээсэлнүүд гэршэлжэ үгэнэ гээд газетэ бэшэнэ. Лумумбын үнэн сэхэ соратник Гизенга колониализмда, шэнэ түхэл янзын колониализмда эсэргүү, ороноо сүлөөлхын, тэрэниие нэгэдүүлхын түлөө тэмсэлые үргэлжэлүүлнэ.

Колони эзэлэгшэд, тэдэнэй туhамаршад Конгын арадай эсэргүүсэлтые нуга дарахые оролдоно. Тэдэнэй үгэсэлгэ хадаа Конгын арадта, мүн Алжирай болон Африкын бусад бүхы арадуудта эсэргүүгээр шэглүүлэгдэнхэй. Энэ үгэсэлгэ хадаа Мароккын арадта мүн лэ эсэргүүгээр шэглүүлэгдэнхэй байна. Юуб гэхэдэ, Мароккын хуби заяан Африкадахи сүлөөрэлгын хүдэлөөнтэй холбоотой юм.

(ТАСС).

Ю. А. Гагарин Ливи орохо

ТРИПОЛИ, февралиин 5. (ТАСС). Либеридэ аяншалhанайнгаа hүүлээр Ливиин арадта айлшалха тухай Ливиин правительствын уряалые советскэ космонавт Ю. А. Гагарин зүбшөөгөө. ОАР-hаа Либери орожо ябахадаа Гагарин Ливиин ниисл... зуура тогтоhо...

Советскэ ... Идрис аэродро... халуун угтамж... дэ болоhон пр... ци дээрэ дэлхэ... космонавт нют... лэй түлөөлэгш... асуудалнуудта...

Советскэ космонавтые ган... амаршална

АККРА, февралиин 6. (ТАСС). Каирhаа Либери орохо замдаа нэгэдэхи космонавт Ю. А. Гагарин Ганын ниислэл Аккрада тогтоо. Ганын ниислэлэй хүн зон Ю. А. Гагаринние угаа ехэ хани халуунаар угтаhан байна. Аккрын уласхоорондын аэропортдо олон түмэн ганынхид суглараа. Промышленностиин министр Кробо Эдусей, Финансын болон худалдаа наймаанай министр Гока, Гэгээрэлэй министр Добуона-Хаммонд, арадай партиин ЦК-гэй секретарь Конвента Краббе, хэдэ хэдэн угсагаатанай вождьнор, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй, профсоюзуудай, залуушуулай, эхэнэрнүүдэй, пионернүүдэй организацинуудай делегацинууд аэропортдо ерээ.

«Хүндэтэ Юрий Гагарин, Ганада ерээд байhан таниие бүхы оромнай угаа ехэ баяр баясхалантайгаар амаршална» гэhэн үгэнүүдтэй транспорантнууд харагдана, «Айлшалыт!» гэhэн сэсэгүүдээр угалзатуулан гоёожо бэшэhэн лозунг түбэй трибунын нюур талада харагдана.

Гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо Пуплампу Ганын правительствын зүгhөө амарш... хэлээ. Тэрэшэ... элшэн сайд М... Ю. А. Гагарин... лаа, алдаршаhа... да Ганын пио... гүүдые бари... үхибүүдэй ду... Кваджо Манте... бүүн бии. Юрий Гагарин... дэ зорюулан ... бүүндэ иимэ ... байгаа (нютаг... ёhоор эндэхи ... дэйнгээ горьте... байхада үшөө ... дэг байха юм... hоо Аккра хү... замдань Гагар... түмэн хүнүүд... амаршалhан ... шэнь прези... Нкрума обед ... Гагаринние хү...

Советскэ ... Ганада ерэ... хэблэл болон ... харал хандуу... Гагаринай на... хэй дээрэ ан... нэй замбуули... hэн тухай ма... нютагай газет... зарта толилно... рин тухай Ган... нөөдэр тусхай... хээ.

Ю. А. Гагарин Либеридэ е...

МОНРОВИ, февралиин 6. (ТАСС). Либериин правительствын уряалаар нэгэдэхи космонавт майор ... вич Гагарин ... хойно эндэ ер...

Финляндида парламент... hунгалта болобо

ХЕЛЬСИНКИ, февралиин 6. (ТАСС). Февралиин 4—5-да болоhон ээлжээтэ бэшэ hунгалтын дүнгүүд тухай мэдээнэй ёhоор Финляндиин парламентын hууринууд иимээр хубаарилагдаа: аграрна союз — 54 hуури, Финляндиин арадай демократическа союз (ДСНФ)—47, социал-демократическа парти—39, коалиционно парти — 30 (тэрэ тоодо сүлөөтэйгөөр бодомжологшодой союзай нэгэ депутат), хүдэлмэришэдэй болон газар эзэмдэдэг жэжэ таряашадай социал-демократическа союз (социал-демократическа оппозици) — гурбан, жэжэ таряашадай парти — нэгэ h... на.

Почтоор үгтэh... раада абалсан ... тооложо үзэхэдэ, ... ринуудай хубаар... билалта болож... юрэнхы дээрээ ту... та болохогүй гэж...

Парламентын ... сикиви-Кекконен... гэжэ нэрлэгдэдэг... дын политическа... римталдаг парти... дай этигэн найда... доор харуулаа.

Политическэ комите...

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 6. (ТАСС). Ямар нэгэн ороной социальна байгуулалта «hайн» гү, али «муу» гү гэжэ шиидхэхэ эрхэ Холбоото Штадуудта хэн үгөөб гэжэ Политическэ комитедэй үсэгэлдэрэй заседани дээрэ Чехословакиин делегат Карел Курка США-гэй түлөөлэгшэhөө асууhан байна.

Орон бүхэнэй бүрин хүсэд эрхэтэй байха гээшэ ООН-эй Уставай эгээл гол шухала юумэниинь болоно. Харин тиихэдэ Холбоото Штадууд ондоо оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохо хэрэгые өөрынгөө гадаадын политикын ёhо гурим болгонхой гэжэ Чехословакиин түлөөлэгшэ тэмдэглэбэ.

Кубын дотоодын хэрэгүүдтэ США-гэй оролсохо ябадалые болюулха эрилтэтэй резолюциин проект Чехословакиин, Румыниин түлөөлэгшэд оруулhан юм. Тус резолюциин проектые заседанида хабаадагшадай дэмжэхыень Чехословакиин түлөөлэгшэ уряалаа.

Удаалуулан СССР-эй түлөөлэгшэ В. А. Зорин үгэ абаба. США хадаа «Кубада эсэргүү добто... гүй, бэлдэн... Холбоото Шта... лэгшэд ООН-э... тэ бэшэ мэду... нүхэр Зорин ... Үнэндөө США ... добтолго бэлэ... дэг. Гадна С... бын контррево... мүнгэ зөөреэр... Американ хэб... hэн. Элэ асуу... гэжэ харюу... СССР-эй түлө... соной урда сэ...

Тиихэдэнь ... лэгшэ Стиве... баримтатай ха... даагүй. Куба... толго США ... асуудалда «эн... хой баримтану... юм» гэжэ Сти... Пунта-дель-Эс... конференцидэ ... золюцинуудые... шаагаагүй гэ... лөөлэгшэ С... амараар мэду...

ХЭЖЭНГЭДЭ

БАРИЛГА ҮРГЭДЭНЭ

Совхозой түб Хэжэнгэ нютаг хэдэхэн жэлэй саада тээ багахан hуурин байhан. Харин мүнөө болбосон түхэлтэй томо тосхон болошонхой, Хэжэнгэ голой хоёр эрьеэр нэмжын харагдадаг. Эндэ шэнэ сельмаг, номой магазин, мүн Культурын шэнэ байшан баригдажа захалаа. Шэнэ шэнэ үйлсэнүүдшье олоороо бии болонхой.

Тосхоной гол үйлсэдэхи хоёр дабхар шулуун байшан соо хоёрдохи жэлээ интернат-hургуули байрлана. Гурэнэй тэдхэмжээр 180 үхибүүд hурадаг. Хүмүүжүүлэгшэд Ананина З. Х., Рабданова Н. Б., Николаева К. Ц. гэгшэд хүүгэдтэ энэрхы ёhоор хандадаг.

ЗОНДОО ХҮНДЭТЭЙ

Тосхоной библиотекэ соо номой стенднүүд олон. Цыгальницкиин «Байкальская магистраль», М. Шолоховой «Шэнэ газар хахалагдаа» гэхэ мэтэ шэнэ номууд жэрын табяатай. Тиихэдэ искусство, хүгжэмөөр hонирхобол, «В мире прекрасного» гэжэ номой стенд бии. Эндэ Бородинай, Италиин гайхамшагта уран зураашад болон бусадай номууд табяатай. Үшөө тиихэдэ манай республикын хүдөө ажахын түрүүшүүлтэй танилсахаа hанаа hаатнай, хонишод Доржиева, үхэршэн Шагжиев болон бусадууд тухай «Бурятия от съезда к съезду» гэhэн стенд ехэ hонирхолтой.

Эндэ библиотекарь Пылма Доржиева уншагшадтаа энэрхыгээр хандадаг, зонойнгоо дунда хүндэтэй юм.

ЭДИР ХҮГЖЭМШЭД

Хүүгэдэй хүгжэмэй hургуулида ирагуу hайхан аялган таhардаггүй. Эндэ үхибүүд баян, пианино дээрэ наадажа hуранад. Кривошеев Сережа, Агванов Гончик, Лужников Николай гэгшэд ирагуу зохидоор «Я на горку шла», «Веселые гуси» гэхэ мэтэ ород арадай дуунуудые уран гоёор баян дээрэ гүйсэдхэнэ.

Тус hургуулиин хүгжэмэй багша Геннадий Павлович Доржиев үхибүүдые хүгжэмдэ hургаха өөрынгөө бэлиг, шадабариие хододоо hайнаар зорюулдаг юм.

Н. Хазуев.

Хори.

АНГУУШАДАЙ ЗҮРГӨӨР...

☆ Б. А. Садыков, Ц. Д. Дармаев гэгшэдэй ангуушадай бригадынхид hаяхан агнуурнhаа бусажа ерэбэ. Эдэнэрнай Түнхэнэй Саян уулын ой тайгаар ябажа, агнуурияа хэhэн байгаа. Хамтадаа эдэнэр 21 булга, 400 гаран хэрмэ бариhан байна. Мүн тус нютагай ангуушан аха дүү Подлосинскитон 20 булга, 200 хэрмэ бариhан олзотой. Ангай арhа тушаажа абадаг Түнхэнэй пунктда 452 булганай, хэдэн зуугаад хэрмэнэй, арба гаран мянган ондатрын арhан тушаагдажа абтанхай.

☆ Кабанскhаа мэдээсэhэнэй ёhоор, эндэхи ангай арhа абадаг пунктда 1181 булганай, 64 мянган ондатрын, хэдэн зуугаад хэрмэнэй, үен болон шандаганай арhан тушаагданхай. Ангуушадай дундаhаа Николай Антонович Залуцкиин бригада баян олзотой.

К. ДИМОВ.

Саг уларил

Гидрометбюрогой мэдээсэhэнэй ёhоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха, хойто аймагуудта бага зэргэ саhан орохо. Баруун зүгhөө hулаханаар hалхилха. Улан-Удэ городто үглөөгүүр 16—18, үдэртөө 10—12 градус хүйтэн болохоор багсаагдана.

Февралиин 9—10-най үдэрнүүдтэ республика дотор үүлэтэй байха, зарим нютагуудта бага зэргэ саhан орохо. Баруун хойто зүгhөө hулахан аар hалхилха. hүниндөө 17—22, үдэртөө 12—17 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

ТОН ТУhАТАЙ НОМ

☆ ☆

Шэнэ „Үзэглэл" тухай

☆

hургуулида түрүүшынхеэ ороhон долоо наhатай үхибүүдые абяан ба үзэгүүдтэй танилсуулжа, уншалга, бэшэлгэ хоёрто hургалга, тодорхойлон хэлэхэдэ грамотада hургалга, 1-хи классай багшанарта угаа ехэ харюусалгатай, бэрхэтэй хүдэлмэри мүн байhаниинь мэдээжэ. Энэ хадаа багшын шадабари мэргэжэлhээ гадна «Үзэглэлэй» шанар дээрэhээ болсдог байна. Жэшээлхэдэ, хэды бэрхэ дархан байбашье, зэбсэг муутай hаа, юумэ hайнаар дархалжа шадахагүй байдаг. Тэрээн шэнги «Үзэглэлэй» муу hаань, грамотада hургалга саг болзор соогоо hайнаар дүүргэгдэхэгүй байха юм. Тиимэ тула «Үзэглэл» гээшэ грамотада hургалгын гол шухала зэбсэг гэжэ харагдаха ёhотой.

1961—1962 оной hуралсалай жэлдэ бурят hургуулинуудта И. Д. Бураевай, Д. М. Мижидоной зохёоhон шэнэ «Үзэглэлөөр» ном заагдаhан байна. Мүнөө hуралсалай жэлэй түрүүшын хахад дүүрэжэ, шэнэ «Үзэглэлые» хүнэй хэр зэргээр шудалhаниинь хаража үзэхөөр болоно.

Нэн түрүүндэ шэнэ «Үзэглэлэй» гадаада түхэл янзые, удхые хаража үзэхэдэ, урдын М. Н. Имехеновэй «Үзэглэлдэ» орходоо тад ондоо, мүнөө үеын шэнэ эрилтэнүүдтэ тааруулжа зохёогдоhон байха юм. Нэгэ талаhаа уран гоёор бүтээгдэhэн, үнгэлэгдэмэл зуратуудтай, тэдэнь удхаараа үхибүүдэй, арад зоной ажабайдал дээрэhээ абтаhан, ойлгогдосотой, эли тодо, хараха үзэхэдэ үхибүүдэй дура сэдьхэл татамаар байhаниинь тусгаар hайшаагдана. Нүгөө талаhаа «Үзэглэлэй» үгэнүүд, текст болон бүхы материалынь удхаараа таарамжатай, бурят хэлэнэй эбяанай, үзэгүүдэй онсо шэнжэнүүдые тон наряар хараада абажа хэгдэhэн байна.

Абяануудые, үзэгүүдые хүндэ хүнгэнэйнь талаар hубарюулан гаралга, үенүүдые, үгэнүүдые зохёолго, шэлэн абалга, хүнгэнhөөнь хүндэшэг тээшэнь дадхаагдан шэнэ «Үзэглэл» соо зүбөөр зохёогдоо гээшэ ха. Шэнэ «Үзэглэлэй» ёhоор 3-дахи үзэгөө гарахадаа hурагшад 2 үгэ үеэрнь уншажа hурана. 4-дэхи үзэгөө гарахадаа hурагшад урда гараhан хоёр үгэтэеэ хамта 5 үгэ уншажа hурана. Удаань нэгэ үзэг гараад, дабталгын нюурта hурагшад эдэл үгэнүүдээ, харин тэдэнэрээ мэдүүлэл болгон уншажа hурана гээшэ.

Хуушан «Үзэглэл» соо гурбан үзэг гараhанай хойно урдань үе, үгэ үгтөөгүй байhан аад, нэгэ доро 3 үгэ үеэрнь, бүхэли үгөөрнь уншаха даабари, тиигээд дабталгын нюур үгтэнгүй дахин шэнэ үзэг үгтэжэ, 5 үгэ үеэрнь уншаха (2-ынь шэнэ), үгтэhэн үенүүдтэ нэмэжэ 4 үгэ зохёохо даабари үгтэhэн байгаа.

Энээн дээрэhээ харахада, шэнэ «Үзэглэл» хуушандаа орходоо материалаа багаhаань ехэдхэжэ, дадхаажа, тиигээд дабталгатайгаар үгэнэ. Энэмнай hая номдо hуража эхилжэ байhан hурагшадай ойлгосые, шадал зэргыень гүйсэд хаража хэгдээ гээшэ ха. Саашадаашье шэнэ «Үзэглэл» энэл ёhо баримталан зохёогдоhон байха юм. Жэшээлхэдэ, түрүүн нээмэл үетэй үгэнүүд үгтэhэн аад, саашань хаамал үетэй үгэнүүд үгтэнэ. Энээниие «Үзэглэлэй» алишье нюурта харабал эли байна. Түрүүн хоёр үгэтэй мэдүүлэлнүүд, хойнонь 3 үгэтэй мэдүүлэл (нюур 15), саашань 4 үгэтэй мэдүүлэл (нюур 20) үгтэнэ. Иигэжэ байжа хүнгэшэг материалhаа хүндэ тээшэнь дадхаагдажа, шэнэ «Үзэглэл» зохёогдоhон байна. Иимэ дээрэhээ нэгэ үзэгhөө нүгөө үзэгтэ ороходоо, материал хүүгэдтэ хүндэдэнэгүй. Нюур бүхэндэ үгтэhэн материалнууд хоорондоо нягта холбоотой, ходо дабтагдан үгтэнэ. Энэ ушар hая hуража байhан үхибүүдтэ ехэхэн туhа хүргэнэ.

«Үзэглэлэй» зурагууд түрүүшын нюурнуудhаа эхилээд, сюжетнэ (тематическа) ёhоор зохёогдонхой. Энэ хадаа үхибүүдэй үгэ хэлэлгэ хүгжөөлгэдэ, тэдэниие ажабайдалтай танилсуулгада онсо шухала байна. Доронь зурагай ёhоор үгтэhэн, хоорондоо холбоотой текст уншахадаа, hурагшад уншажа байгаа юумээ нюдөөрөө бодото дээрэнь зураг дээрэhээ хаража байха юм. Хуушан «Үзэглэл» соохи уншаха текстнүүд удхаараа хоорондоо ехэнхи ушарта ямаршье холбоогүй, элдэб мэдүүлэлнүүдhээ бүридэhэн байгаа. Шэнэ «Үзэглэл» соо ороhон текстнүүдэй гол удхань үхибүүдые ажал хүдэлмэридэ дуратайгаар, ажабайдалтай нягта холбоотой байхаар hургаха гэhэн хүсэлэнтэй («Оёдолшон», «Туhатай ажал», «Фермэ», «Юндэн», «Бэрхэтэй бололго» гэхэ мэтэ).

«Үзэглэл» соо түрэл республика тухайдамнай текстнүүд оронхой. Энээниие баhал hайшаалтай.

Урдань М. Н. Имехеновэй «Үзэглэлөөр» hургахадаа, эхин hургуулиин олонхи багшанар hуралсалай жэлэй нэгэдэхи хахадта «Үзэглэлөө» дууhадаггүй байhаниинь элитэ. Харин мүнөө шэнэ «Үзэглэл» соо түргэн ба удаан аялгануудые, иотированна аялгануудые нэгэ доро үзэхэ, дифтонгнуудые бүлэг бүлэгөөр гараха гэжэ хэгдэhэниинь алишье талазраа тон зүб гэжэ hанагдана. Энээн дээрэhээ боложо, нилээд олон урогууд алмагдана.

Эхин hургуулиин багшанар шэнэ «Үзэглэлөөр» үхибүүдые hургахада яhала hайн гэжэ тоолоно. Хорёод жэл эхин hургуулида хүдэлжэ байгаа, энэ hуралсалай жэлдэ 1-хи класста заажа байhан Доодо Иволгын эхин hургуулиин багша Кондакова Александра Константиновна шэнэ «Үзэглэлые» алишье талаараа яhала hайн гэжэ тоолоно. Тэрэ хадаа энэ жэлдэ 21 үхибүүдые шэнэ «Үзэглэлөөр» hургаа юм. Тиигээд hуралсалайнгаа жэлэй нэгэдэхи хахадта «Үзэглэлөө» дууhан гараад, hурагшадынь яhала hайнаар уншажа шададаг болоо. «Үзэглэлэй» гадарай досоохи нюурнуудта зурагтайгаар үзэгүүдэй үгтэhэниинь ехэ hайн гэжэ hананаб, Зурагынь харамсаараа hурагша мартаhан үзэгөө hанаад орхидог.

Номой шэнжэлэл

Тиигэбэшье, манай hанахада, энэ шэнэ «Үзэглэл» соо нэгэ хэдэн дутагдалнууд бии байна.

Тэдэниие тобшоор хэлэхэдэ, иимэнүүд болоно. Түргэн ба удаан абяае, үзэгүүдэй илгаае hурагшадта hайса ойлгуулхын тула удаан «аа» үзэгые «с» ха шалганай хойно гаргаад, хоёр дабталгын нюур үгөө hаа, зохимоор шэнги. Удаан «яа» аялганиие гарахадаа, баhал дабталгын хоёр нюур үгэбэл hайн байха байна. «Үзэглэлэй» 42-дохи нюурта зураг дээрэ бэhэтэй үхэршэн зураатай, теэд доронь үхэршэнөө Дулма гэжэ нэрлэнэ. «Үзэглэлэй» 58-дахи нюурта томо нохой гэртээ эдеэлжэ байна. Хэнэйшье мэдэhээр, ариг сэбэрэйшье талаар, нохойгоо хүн гэртээ эдеэлүүлхэ ёhогүй гээшэ. «В» үзэг гараадүй байбашье, үзэглэлэй 74 нюурта «паровоз» гэжэ үгэ үгтэhэн байна.

Эдэ бүгэдые, мүн ондоошье дутуу дундануудые байжа магад, авторнууд хараадаа абажа, дахинхи хэблэлгэдэ заhаха ёhотой болоно.

Тиигээд шэнэ «Үзэглэлдэ» методическа заабари, ород академическа үзэглэлдэ үгтэhэндэл адляар зохёожо гаргабал, багшанарта ехэ туhа болохо байна.

Ш. Бальжинимаев,
Доодо-Иволгын эхин hургуулиин багша.

Редактор
Ц. Ц...

Манай адрес, телеф...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул Лен... ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам... 32-74, ответ. секретаря — 27-37, отделов: парт... пропаганды — 24-74, сельского хозяйства и с... тельства — 47-59, промышленности и транспор... —35-14, культуры — 34-05, писем и рабселы... отдел переводов и корректорская — 35-95. 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства кул... АССР.

Н00593. За...